

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Využití agenta, odposlech a záznam telekomunikačního provozu v rámci boje
proti organizované kriminalitě

Magda Vaňková

Plzeň 2019

Čestné prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Využití agenta, odposlech a záznam telekomunikačního provozu v rámci boje proti organizované kriminalitě zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila veškeré prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2019

Magda Vaňková

Poděkování:

Ráda bych poděkovala JUDr. Petru Kybicovi, Ph.D. za pomoc při výběru tématu diplomové práce a za její odborné vedení

1. ÚVOD:	1
2. VYSVĚTLENÍ POJMŮ	4
2. 1. Organizovaná kriminalita	4
2. 1. 1. Historický vývoj	4
2. 1. 2. Současný vývoj.....	5
2. 2. Organizovaná skupina	5
2. 3. Organizovaná zločinecká skupina	6
2. 3. 1. Znak organizované zločinecké skupiny	7
2. 4. Agent	10
2. 4. 1. Historický vývoj legislativy	10
2. 4. 2. Aktuální právní úprava agenta	11
2. 4. 2. 1. Beztrestnost agenta.....	16
2. 5. Odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu	19
2. 5. 1. Legislativní vývoj odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.....	19
2. 5. 2. Aktuální právní úprava odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.....	25
2. 5. 2. 1. § 88 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)	25
2. 5. 2. 2. § 88a zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).....	30
3. PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY A JUDIKATURA ČR A EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA VZTAHUJÍCÍ SE K INSTITUTŮM AGENTA, ODPOSLECHU A ZÁZNAMU TELEKOMUNIKAČNÍHO PROVOZU V PRAXI	33
3. 1. Použití agent v praxi.....	33
3. 1. 1. Policejní provokace	33
3. 1. 1. 1. Judikatura Nejvyššího soudu.....	34
3. 1. 1. 2. Judikatura Ústavního soudu	35
3. 1. 1. 3. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva.....	37

3. 2. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu v praxi	39
3. 2. 1. Zásah do ústavně zaručených práv	39
3. 2. 2. Použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v kauze MUDr. Davida Ratha	41
4. KOMPARACE S POLSKÝM PRÁVNÍM ŘÁDEM.....	49
4. 2. Zákona ze dne 6. dubna 1990 o Policii (Sbírka zákonů č. 30, bod 179)	49
ZÁVĚR:.....	53
RESUMÉ:.....	57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	59

1. Úvod:

Výběr tématu z trestního práva pramení z mého dlouhodobého zájmu o trestní právo obecně. Konkrétně mě k výběru tohoto tématu inspirovala přednáška vrchní státní zástupkyně JUDr. Lenky Bradáčové, Ph.D., konaná na půdě naší alma mater. Ze všech nástrojů pro objasnění organizované kriminality jsem si vybrala tyto: agent, odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Organizovaná kriminalita patří mezi nejzávažnější problémy současné společnosti. Jedná se o globální fenomén, který ohrožuje demokratickou společnost. Proniká do různých veřejných sfér například (ekonomické, politické, hospodářské, justiční), čímž ohrožuje nejen zájmy jednotlivců, ale také demokratické zřízení státu.

Jedním z důvodů rozšíření organizované kriminality je globalizace světa a účinky s ní spojené. Došlo k propojení světových trhů, k výraznému usnadnění, urychlení a dostupnosti přepravy a komunikace, rozvoji a vývoji nových technologií. Právě tyto faktory přispěly k rozšíření organizované kriminality, neboť je její činnost je založena na principu nabídky a poptávky trhu a spočívá v dodávání nedostatkového nebo ilegálního zboží na trh, které je zákonem omezeno nebo přímo zakázáno, jako například (šíření pornografického materiálu, výroba a distribuce drog, obchodování se zbraněmi, uměleckými díly, chráněnými živočichy).

Cílem organizované kriminality je zisk, aby bylo možné těchto zisků dosahovat, je třeba, aby organizovaná kriminalita působila skrytě, mimo dosah státních složek a pozornosti médií. S tímto utajením souvisí korupční vliv, který organizované zločinecké skupiny vyvíjejí na představitele různých sfér. Do ohrožení se tak dostávají především zaměstnanci státních složek - veřejné správy, justice, policie i představitelé politických stran. Tímto korupčním jednáním si organizovaná zločinecká skupina zajišťuje utajení, beztrestnost, ale také prosazování vlivu.

V této diplomové práci se budu zabývat dvěma nástroji, určenými zejména k boji proti organizované kriminalitě, které jsou hojně diskutovány odbornou i

laickou veřejností, jsou jimi použiti agenta, odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Agent spadá do skupiny operativně pátracích prostředků, které jsou vymezeny v platné trestněprávní úpravě. K největšímu uplatnění operativně pátracích prostředků dochází na poli boje proti organizované kriminalitě, konkrétně institut agenta je ideální prostředek k odhalování páchané skryté trestné činnosti organizovaného zločinu.

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu je institut trestního práva využívaný orgány činnými v trestním řízení v rámci boje s organizovanou kriminalitou. Jedná se o relativně dostupný institut sloužící k získávání informací při odhalování, objasňování a dokazování trestné činnosti. V průběhu let se z tohoto institutu stal, klíčový nástroj pro odhalování organizované kriminality, je to dáno především progresivním rozvojem technologií na poli elektronické komunikace. Expanze, která nastala v tomto oboru od telegrafů, přes telefonní ústředny až k současným chytrým mobilním zařízením, která nám umožňují komunikovat přes sociální sítě, email.

Oba tyto instituty jsou využívány, zejména pro svou efektivnost. Diskuze a emoce, které tyto instituty vyvolávají mezi laickou i odbornou veřejností, tkví v jejich zásahu do zákonem zaručených práv, který právní řád umožňuje, zejména pak o omezení státem zaručených práv, ale také o možném nadužívání těchto institutů, díky nejasné či neúplné právní úpravě. Domnívám se, že hranice mezi zákonným využitím těchto institutů a nadužívání nebo situace kdy jsou hranice překročeny je velice tenká, proto také dochází k hojným diskuzím týkajícím se tohoto tématu, a to jak v rovině odborné tak v mediálním prostoru.

O tom, že složitost využití těchto nástrojů je značně ošemetná, svědčí i judikatura, která není vždy zcela jednotná. Je tedy nezbytné najít rovnováhu mezi demokratickým právním zřízením státu a ochranou základních práv a svobod, která je garantována při použití těchto nástrojů v boji s organizovanou kriminalitou, jež toto demokratické zřízení státu ohrožuje.

Tato diplomová práce je rozdělena do pěti částí, v nichž přibližuji vybrané instituty čtenáři, aby pochopil jejich zásadní význam v boji proti organizované kriminalitě.

První část diplomové práce - úvod je zaměřena na rychlý exkurz do vybrané problematiky diplomové práce.

Druhá část je rozdělena do několika kapitol, v níž si dávám za cíl seznámit čtenáře jak s historickým kontextem, tak s aktuální právní úpravou vybraných institutů. Pro lepší pochopení práce jsem zařadila na vysvětlení několik klíčových pojmů, kterými jsou organizovaná kriminalita z historického i současného pohledu, organizovaná skupina, organizovaná zločinecká skupina. Následují instituty agenta, odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu ve světle legislativních změn po současnou právní úpravu. Kapitulu nazvanou agent, jsem doplnila podkapitolou s názvem beztrestnost agenta, protože si myslím, že je to důležitý aspekt právní úpravy.

Třetí část je členěná do několika kapitol, které jsou zaměřeny na právní a legislativní úpravu a její využití v praxi. U institutu agenta jsem se zaměřila na problematiku policejní provokace. V praktické části, která se týká odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, jsem problematiku tohoto institutu demonstrovala na korupční kauze MUDr. Davida Ratha.

Čtvrtá část se zabývá komparací platného práva na území České republiky a Polské republiky v oblasti trestněprávní konkrétně zaměřena na instituty agenta, odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

Pátá část pak shrnuje celé téma diplomové práce a vyjadřuji v ní svůj názor na danou problematiku.

2. Vysvětlení pojmů

V následujících podkapitolách vysvětlím jednotlivé pojmy, které jsou klíčové pro pochopení obsahu této diplomové práce. Jedná se o tyto pojmy: organizovaná kriminalita, organizovaná skupina, organizovaná zločinecká skupina, institut agenta a odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

2. 1. Organizovaná kriminalita

2. 1. 1. Historický vývoj

Pro vývoj organizovaného zločinu bylo stěžejní 17. století v Evropě. Jednalo se o dobu plnou nepokojů, hospodářských krizí, sociální nerovnosti pod politickou nadvládou cizích vládců, která trvala i několik století. Vláda cizích vládců byla dlouhodobě vnímána negativně a vedla k nevoli ve společnosti. Počáteční odpor jednotlivců se časem zformoval do odporu skupin. Byly to tajné organizace nebo spolky, které byly tvořeny dvěma způsoby.

a) Pokrevní spojení, ve kterém se shromáždily rodiny s pokrevními vazbami, které tak vytvořily velkou rodinu nebo též klan.

b) Další možností bylo shromáždění osob, které nebylo pokrevně příbuzné, ale složilo krevní přísahu hlavě klanu.

Spolky (klany) byly vybudovány na základě striktní hierarchie, s vlastní strukturou a sankčním systémem, který uplatňovaly vůči svým členům. Byly uzavřené, nepřístupné jiným osobám a přístup nového člena byl značně obtížný. Aspiranta musel doporučit a zaručit se za něj jiný již stávající člen spolku. Členové se mezi sebou vzájemně neznali, jedním z důvodů byl obvykle vysoký počet členů, ale také konspirativnost, a proto pro jednodušší vzájemnou identifikaci používali různá poznávací znamení - verbální či nonverbální.

Spolky nebyly od samého počátku orientovány na páchání kriminality, většina z nich měla za cíl ve své zemi nastolit sociální spravedlnost, nebo odstranit cizí politické nadvlády. Tato situace se změnila společně se změnami v politické sféře, které se udály v polovině 19. století. Po první světové válce

odpadly původní důvody k vytvoření spolků a začaly se orientovat na páchaní kriminální činnosti ve snaze získat kapitál a moc ve společnosti.¹

2. 1. 2. Současný vývoj

Organizovaná kriminalita se stala globálním problémem společnosti, ač historicky nejde o jev zcela nový, jak je vysvětleno v předešlém odstavci, jedná se o fenomén současné doby. Organizovaná kriminalita je problémem celosvětovým, který trápí všechny země světa. Globalizace zapříčinila, že se organizovaná kriminalita rozšířila přes hranice daných států, je to především dáno tím, že se zrušily kontroly na státních hranicích, ale také technickým rozvojem, který nastal jak v oblasti komunikačních technologií, tak v přepravní dopravě. Tyto technické pokroky usnadnily komunikaci mezi členy organizovaných zločineckých skupin, ale také urychlily přepravu zboží a kapitálu (peněz, uměleckých děl, drog, zbraní).

Organizovaná kriminalita je jevem velice nebezpečným, protože proniká do všech struktur veřejného života. Korupčním jednáním působí na státní složky, veřejnou správu, politické dění, justici, média, také ovlivňuje ekonomickou a hospodářskou situaci.

Tento jev ohrožuje celou společnost, negativně ovlivňuje důvěryhodnost fungování státu a státní správy z pohledu jeho občanů. Organizovaná kriminalita svým korupčním jednáním narušuje bezpečnost obyvatel, jejich státem zaručená práva. Toto jednání zapříčiňuje nedůvěru občanu ve stát samotný jeho státní systém, to má společenské, ekonomické, bezpečnostní a politické důsledky, které ovlivňují demokratické fungování státu.²

2. 2. Organizovaná skupina

Organizovaná skupina není definována v zákoně, její výklad nalezneme v judikatuře. Organizovaná skupina je definována v rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky v nálezu se spisovou značkou 11 To 51/85, [R 45/1986 tr.]. Tento náleží definuje organizovanou skupinu, jako „*sdržení nejméně*

¹ NĚMEC, Miroslav. Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní. Praha: Naše vojsko, 1995, s. 13. ISBN 80-206-0472-3.

² VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 557-563. ISBN 978-80-7400-429-2.

tří trestně odpovědných osob, jejichž vzájemná součinnost na realizování trestné činnosti vykazuje takovou míru plánovitosti jejího průběhu a tomu odpovídající podrobné rozdělení a koordinaci úloh jednotlivých účastníků, že tyto okolnosti zvyšují pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu, a tím i jeho nebezpečnost pro společnost.“³

Organizovaná skupina na rozdíl od organizované zločinecké skupiny nemusí mít dlouhodobý nebo trvalý charakter. Není tedy založena na dobu neurčitou, ale mnohdy k tomuto seskupení dojde za účelem spáchání jedné trestné činnosti.⁴ V nálezu Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 113/2008, [NS 5389/2008], Nejvyšší soud judikoval, že organizovaná skupina nevyžaduje vnitřní organizační strukturu a dělení. Organizovaná skupina na rozdíl od organizované zločinecké skupiny nemusí mít jasnou hierarchii - vztahy nadřízenosti a podřízenosti.⁵

2. 3. Organizovaná zločinecká skupina

Potřebu jednotně definovat terminologii týkající se organizovaného zločinu přinesla Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu v roce 2000, kde se objevil pojem organizovaná zločinecká skupina.⁶

Jako reakce na tuto Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000 vznikla definice organizované zločinecké skupiny, kterou nalezneme v platné právní úpravě České republiky, konkrétně jde o zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. V trestním zákoníku je organizovaná zločinecká skupina definována v obecné části, v hlavě sedmé v paragrafu 129, který říká: „*Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.*“

³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. července 1985 sp. zn. 11 To 51/85, [R 45/1986 tr.]

⁴ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 562. ISBN 978-80-7400-429-2.

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2008 11 sp. zn. Tdo 113/2008, [NS 5389/2008]

⁶ CEJP, Martin, Šárka BLATNÍKOVÁ, Lucie HÁKOVÁ, Jakub HOLAS, Ivana TRÁVNÍČKOVÁ a Jiří VLACH. Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu: Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, s. 26. ISBN 978-80-7338-155-4.

2. 3. 1. Znamky organizované zločinecké skupiny

Definici organizované zločinecké skupiny nalezneme v knize Základy kriminologie a trestní politiky autory jsou H. Válková, J. Kuchta a kol., která organizovanou zločineckou skupinu definuje jednotlivými znamky:

a) Soustavnost, zaměření na zisk

Organizovaná zločinecká skupina je zaměřená na páchání soustavné, úmyslné, trestné činnosti. Cílem organizované zločinecké skupiny je získání maximálního zisku nebo vlivu. Trestná činnost organizované zločinecké skupiny je založena na nabídce a poptávce ve společnosti, jedná se zejména o zboží nebo služby, které jsou na trhu nedostatečně zastoupeny, nebo je přímo zákon zakazuje. Do této kategorie nedostatkového nebo zakázaného zboží spadá obchod s drogami, se zbraněmi nebo obchodování s chráněnými živočichy či pornografickým materiálem. Ekonomický zisk z trestné činnosti organizované zločinecké skupiny je též investován do rozvoje skupiny, ať už jde o zaplacení jednotlivých odborníků spolupracujících se skupinou nebo je to koupě moderního vybavení, které přispívá k preciznímu páchání trestné činnosti. Část nelegálního zisku též slouží jako nástroj k uplatnění jejího politického vlivu.⁷

b) Dlouhodobost

Organizovaná zločinecká skupina se vyznačuje svou dlouhodobostí, protože není založena na dobu určitou, ba právě naopak. Je to organizace osob, kde má každý člen určenou svou funkci. Na řádném plnění povinností jednotlivých členů v konkrétních funkcích závisí výkon celé organizované zločinecké skupiny.⁸

c) Členská základna

Organizovaná zločinecká skupina je mnohdy tvořena jádrem osob s kriminální minulostí, které se pácháním trestné činnosti živí. Další skupinou osob, které jsou do činnosti organizované zločinecké skupiny zainteresováni, jsou

⁷ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 559-560. ISBN 978-80-7400-429-2.

⁸ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 560. ISBN 978-80-7400-429-2.

takzvaní odborníci. Nemusejí být přímo součástí organizované zločinecké skupiny, ale pouze s organizovanou zločineckou skupinou spolupracují, jedná se o profese, jako jsou (advokáti, účetní, daňoví poradci, počítačovní odborníci). Výhoda spolupráce s těmito odborníky je především v jejich odbornosti, mnohdy se jedná o špičkové znalce ve svých oborech, kteří spolupracují s těmito skupinami díky honorářům, které za své služby inkasují. To je jeden z důvodů, proč je organizovaná kriminalita stále o jeden krok na před, stát si nemůže dovolit nabídnout stejné finanční podmínky pro tyto odborníky, jako je tomu u organizovaných zločineckých skupin.⁹ Další pozitivum spolupráce s těmito lidmi spočívá v tom, že nejsou součástí organizované zločinecké skupiny pouze s ní externě spolupracují, což znamená, že neznají důležité informace o chodu a členech této skupiny, nemohou ji tedy vyzradit. Naopak přínos těchto odborníků pro organizovanou zločineckou skupinu tkví například v poskytování informací nebo praní špinavých peněz.¹⁰

d) Organizační struktura

Organizovaná zločinecká skupina má hierarchické uspořádání, každý jednotlivý člen má svou funkci, ve které plní jednotlivé úkoly. Organizovaná zločinecká skupina vyvíjí svou trestnou činnost na daném území, funguje na základě jasně daných pravidel, která určují její řídicí orgány.¹¹

e) Profesionalita, vnitřní disciplína

Profesionalita a vnitřní disciplína v organizované zločinecké skupině je jasně dána hierarchií členů uvnitř skupiny. Řídí se striktně předepsanými pravidly. Členové skupiny musejí tato pravidla bezpodmínečně dodržovat, vyžaduje se od nich absolutní loajalita, poslušnost plnit příkazy a především mlčenlivost. Při porušení těchto pravidel následují tvrdé, interní tresty, které mají za následek vynucení poslušnosti. Pakliže člen dodržuje pravidla vytvořená skupinou, může se

⁹ HRABÁLEK, Martin, Josef SMOLÍK, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAŘURA. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, s. 12. ISBN 978-80-210-4438-8.

¹⁰ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 560. ISBN 978-80-7400-429-2.

¹¹ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 560. ISBN 978-80-7400-429-2.

spolehnout, že například při dopadení se o něj skupina postará, zaopatří jeho rodinu, sežene mu právní pomoc. Profesionalita organizované zločinecké skupiny však není pouze následkem dobré koordinace, profesionality, dělby činností nebo plánovitostí, ale také špičkovým technickým vybavením, financovaným ze zisků organizované zločinecké skupiny.¹²

f) Subsidiární úloha násilí

Užití násilí organizované zločinecké skupiny slouží jako nástroj pro dosažení svých cílů, ať už uvnitř organizované zločinecké skupiny nebo vůči svým konkurentům, avšak je to nástroj ultima ratio. Ultima ratio je nejzazší, krajní nástroj, ke kterému se přistupuje až jako k poslední možnosti, jak dosáhnout svých cílů, zejména proto, že organizovaná zločinecká skupina na své jednání nechce poukazovat, aby se nedostala do povědomí veřejnosti a státních orgánů.¹³

g) Bohatství, praní špinavých peněz

Bohatství organizované zločinecké skupiny tví ve výnosech z nelegální trestné činnosti. Tyto nelegální peníze jsou dále přerozděleny, část je určená pro potřeby jednotlivých členů skupiny, další finance jsou dále investovány do technického rozvoje a vybavení skupiny. Nemalá část financí je určená ke korupčnímu jednání, které zajišťuje dosažení cílů organizované zločinecké skupiny a také na její ochranu.¹⁴ Termín korupce pochází z latinského slova *corruptio* = zkažení, podplácení, avšak není upravená v české právní úpravě.¹⁵ Chmelík ji definuje takto: „Korupce je neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu.“¹⁶ Praní špinavých peněz = legalizace výnosů z trestné

¹² VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 560-561. ISBN 978-80-7400-429-2.

¹³ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 561. ISBN 978-80-7400-429-2.

¹⁴ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 561. ISBN 978-80-7400-429-2.

¹⁵ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST, Ivana ZOUBKOVÁ a kol. Kriminologie. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 296. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹⁶ CHMELÍK, Jan a kol. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, 2003, s. 21. ISBN 80-7201-434-X.

činnosti,¹⁷ je proces přeměny, ilegálně získaných peněz pocházejících z trestné činnosti na legální majetkové hodnoty. K tomu dochází za pomoci vytváření fiktivních firem a obchodních společností, které tento ilegální majetek projeví v hospodářské sféře jako legální.¹⁸

h) Pronikání do oficiálních společenských struktur

Organizovaná zločinecká skupina se prostřednictvím financí snaží o získání vlivu ve sférách politických, ekonomických i justičních. Působí skrze korupci na úředníky ve veřejné správě a dalších státních institucích. Toto působení má za následek prosazování vlivu organizované zločinecké skupiny, stejně jako její ochranu a zajištění beztrestnosti.¹⁹ Svou beztrestnost si zajišťuje kupováním falešných svědků, podvrhy falešných důkazů.²⁰ Korupční činnost je značně propracovaná a míří na vybudování pozic, které vedou k ovládnutí státních, politických, společenských a ekonomických struktur demokratického státu.²¹

2. 4. Agent

2. 4. 1. Historický vývoj legislativy

Institut agenta byl do právního řádu zaveden zákonem č. 152/1995 Sb., kterým byl doplněn zákon č. 283/1991 Sb. o Policii ČR.²² Paragraf 34b upravoval podmínky, použít operativě pátrací institut agenta v osmi odstavcích, které říkaly: Agentem je policista, který plní úkoly, které mu byly uloženy oprávněnými útvary k použití operativně pátracích prostředků. Zpravidla vystupuje s krycími doklady a zastírá skutečný účel své činnosti. Je-li to nutné k ochraně agenta, je možné

¹⁷ NOŽINA, Miroslav a Jiří SMRŽ. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 205. ISBN 80-85917-35-1.

¹⁸ NĚMEC, Miroslav. Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní. Praha: Naše vojsko, 1995, s. 149. ISBN 80-206-0472-3.

¹⁹ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 561. ISBN 978-80-7400-429-2.

²⁰ NĚMEC, Miroslav. Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim. Praha: Eurounion, 2003, s. 107. ISBN 80-7317-026-4.

²¹ NOŽINA, Miroslav a Jiří SMRŽ. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 218. ISBN 80-85917-35-1.

²² KRABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 17. ISBN 978-80-7338-099-1.

vytvořit legendu k zastření jeho totožnosti. Agent je povinen plnit úkoly, které mu uloží nadřízený orgán, jiné povinnosti se k jeho služebnímu úkolu nevztahují. Agentu lze použít jen na základě povolení soudce krajského soudu, v jehož obvodu má žadatel o povolení k použití agenta své sídlo. Agent má za úkol při plnění úkolů plynoucích z jeho služebnímu úkolu volit takové prostředky, které jsou způsobilé k naplnění úkolu, ale aby jimi nebyla způsobena bezdůvodná újma na právech jiných osob. Činnost policejního agenta podléhá kontrole příslušného státního zástupce, který hodnotí práci agenta. Hodnocení odvedené práce agenta bez odkladu předkládal soudci. Soudce ukládal povolení nasazení agenta, nebo na základě hodnocení státního zástupce toto povolení rušil, pakliže pominuly důvody k nasazení agenta.²³

Novela z roku 2001 s sebou přinesla možnost použití agenta v zahraničí, kde bude plnit své služební úkoly. Agent je vyslán na základě rozhodnutí policejního prezidenta a povolení soudce krajského soudu, za předpokladu předchozího souhlasu příslušných orgánů cizího státu.²⁴

Velká novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb. převzala institut použití agenta ze zákona o Policii do trestního řádu společně se dvěma dalšími operativně pátracími instituty předstíraný převod, sledování osob a věcí. Ostatní operativně pátrací prostředky, které byly upraveny v zákoně o Policii, novela je převedla do trestního řádu ovšem pod názvem podpůrné operativně pátrací prostředky.²⁵

2. 4. 2. Aktuální právní úprava agenta

Dnešní podobu tohoto institutu nalezneme v definici v zákoně číslo 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), (dále jen „trestní řád“) v hlavě deváté, pod názvem operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití, konkrétně jde o § 158e odstavce 1. – 7.

Podle trestního řádu je agentem příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů. Předpoklady pro plnění úkolů agenta v

²³ § 34b zákona č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, ve znění zákona č. 152/1995

²⁴ § 34b zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 60/2001

²⁵ ŠÁMAL, MUSIL a KUČHTA a kol. Trestní právo procesní. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 580-581. ISBN 978-80-7400-496-4.

kriminálním prostředí jsou mimořádně náročné. Základním požadavkem je odborná kvalifikace pro policejní činnosti. Agent však musí splňovat i mnohé jiné požadavky, jako jsou odvaha, vytrvalost, inteligence, čestnost, samostatnost při rozhodování atd.²⁶

Agent plní úkoly, které jsou mu uloženy řídicím policejním orgánem. Při svém vystupování zpravidla zastírá účel své činnosti. Jestliže je nutné k použití agenta, jeho přípravě nebo jeho ochraně, je možné k zastírání jeho totožnosti vytvořit legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů, provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace, zastírat příslušnost k Policii České republiky nebo ke Generální inspekci bezpečnostních sborů.²⁷

Agentova příslušnost k Policii České republiky musí být zastřena, aby působil věrohodně. Agent nepoužívá služební průkaz, nenosí služební stejnokroj.²⁸

K ustanovení § 158e odst. 2 pís. a - c se vztahuje povinnost bezodkladné součinnosti orgánů veřejné správy s Policií České republiky a Generální inspekci bezpečnostních sborů.²⁹ Dále s tímto ustanovením souvisí využití podpůrných operativně pátracích prostředků, kterými jsou krycí doklady, krycí prostředky a zvláštní finanční prostředky což upravuje zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR.³⁰

Agentu je možné použít v trestním řízení vedeném pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, dále pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při

²⁶ KRABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 24. ISBN 978-80-7338-099-1

²⁷ § 158e odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

²⁸ HERCZEG, Jiří. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. Bulletin advokacie. 2011, 2011(4), 25.

²⁹ § 158e odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

³⁰ § 72, § 74, § 75, § 77 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku a pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Za těchto podmínek může policejní orgán, pokud jím je útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, oprávněn použít agenta.³¹

Zločin je vymezen v zákoně č. 40/2009 Sb. trestní zákoník v § 14 odst. 3, kde je negativně vymezen, za zločin se považují všechny trestné činy, které nejsou dle trestního zákoníku přečiny.³² Trestným činem spáchaným ve prospěch organizované zločinecké skupiny se rozumí dle trestního zákoníku trestný čin spáchaný členem organizované zločinecké skupiny nebo jeho spolupachatelem popřípadě s úmyslem organizované zločinecké skupině napomáhat.³³ Vysvětlení pojmu organizovaná zločinecká skupina je uvedeno v kapitole výše s názvem organizovaná zločinecká skupina. Použití agenta je dále možné pro trestné činy, které jsou taxativně uvedeny v § 158e odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestním řádu. Paragraf dále říká, že je možné agenta použít pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Tím rozumíme trestný čin, jehož skutková podstata byla zavedena do našeho platného právního řádu, na základě mezinárodní smlouvy, která byla Českou republikou ratifikována.³⁴ Pokud má být agent použit v řízení vedeném pro spáchaný trestný čin, k jehož stíhání je Česká republika vázána, vyhlášenou mezinárodní smlouvou je zapotřebí, aby v návrhu státního zástupce i

³¹ § 158e odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

³² § 14 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

³³ § 107 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

³⁴ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád II. 7. vydání. Komentář Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2015. ISBN 978-80-7400-465-0.

v povolení soudce byla přesně označena mezinárodní smlouva, která umožňuje použití agenta.³⁵

Podmínky pro použití agenta: musí být vedeno trestní řízení o trestných činech, které jsou taxativně vymezeny v § 158e odst. 1 trestního řádu. K tomu, aby bylo přistoupeno k použití agenta, je zapotřebí povolení soudce vrchního soudu na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství.³⁶ Pokynu obecné povahy č. 8/2009 ze dne 21.9.2009, Sbírkou pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce, sp. zn. 1 SL 909/2009 v článku 19 upravuje povolovací proces použití agenta. Dojde-li státní zástupce k názoru, na základě zjištěných skutečností, že má být použit agent, předá věc policejnímu orgánu s pokynem, aby neprodleně projednal s vrchním státním zastupitelstvím použití agenta. Státní zástupce informuje o svém pokynu, který vydal pro policejní orgán, vrchní státní zastupitelství společně s odůvodněním pokynu.³⁷ Příslušnost vrchního státního zástupce a vrchního soudu je určena obvodem, ve kterém působností státního zástupce, který podává návrh na použití agenta.³⁸ Povolení k použití agenta vydává soudce vrchního soudu formou opatření, nikoli rozhodnutí, a proto proti němu není přípustná stížnost a není třeba jej doručovat. Opatření musí obsahovat náležitosti dané zákonem, kterými jsou účel použití agenta (zpravidla určený charakterem dané trestné činnosti, a dále obecně vymezeným záměrem, který použití agenta sleduje), vymezení doby po kterou bude agent použit, (nejčastěji se určuje v měsících), posledním kritériem jsou údaje umožňující identifikaci (zpravidla vystupuje pod číselným kódem, v rámci utajení).³⁹

Opakované použití agenta je možné na základě povolení, jehož návrh podává státní zástupce vrchního státního zastupitelství. Činnost agenta na základě

³⁵ DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK a kol. Trestní řád: Komentář I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 1203. ISBN 978-80-7552-600-7.

³⁶ § 158e odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

³⁷ Čl. 19 Pokynu obecné povahy č. 8/2009 ze dne 21.9.2009, Sbírkou pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce, sp. zn. 1 SL 909/2009

³⁸ § 158e odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

³⁹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád II: Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2024. ISBN 978-80-7400-465-0.

návrhu, lze povolit i opakovaně. Návrh musí obsahovat náležitosti uvedené výše, dále musí obsahovat hodnocení dosavadní činnosti agenta.⁴⁰

K hodnocení činnosti agenta je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství. Hodnocení provádí státní zástupce vrchního státního zastupitelství na základě údajů získaných od příslušného policejního orgánu. V hodnocení také posuzuje, zdali přetrvávají důvody pro použití agenta. Státní zástupce je povinen provádět hodnocení minimálně jednou za 3 měsíce, aby zjistil, jestli trvají důvody pro použití agenta, ale také zdali je jeho užití v souladu se zákonem. Pakliže pominou důvody pro použití agenta, vydá státní zástupce pokyn policejnímu orgánu k okamžitému ukončení činnosti agenta. Po tom, co je skončena činnost agenta, má policejní orgán povinnost předložit zprávu o výsledku použití agenta státnímu zástupci.⁴¹

Zvláštní povolení není zapotřebí udílet agentovi pro plnění činnosti v rámci provádění předstíraného převodu a sledování osob a věcí, jak je vymezují § 158c a § 158d odst. 2 trestního řádu.⁴²

Při výkonu své činnosti je agent povinen zvolit takové prostředky, které jsou způsobilé k vykonání služebního úkolu, a zároveň jimi není způsobená jiným osobám újma na jejich právech nad nezbytně nutnou míru. Pro agenta plněního úkoly v utajení ve zločineckém prostředí může být nesnadné zachovat si nadhled a respektovat ochranu základních lidských a občanských práv. Zejména nesnadným úkolem bude pro agenta udržet si přesvědčení, že i zločinci mají tato práva. S tím souvisí problematika beztrestnosti agenta. Je třeba vymezit právní podmínky, za kterých může agent jednat kontra legem, aby zajistil svou bezpečnost a splnil úkol, který mu byl uložen.⁴³ Problematice beztrestnosti agenta se budu věnovat v další kapitole.

Agent nemůže plnit takové povinnosti, které by mohly vést k vyzrazení jeho skutečné totožnosti. Pokud je agent ve službě, není povinen provést služební

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád II: Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2024-2025. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁴¹ § 158e odst. 7 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴² § 158e odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴³ KRABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 22. ISBN 978-80-7338-099-1

zákrok, jestliže provádí jiný služební zákrok nebo služební úkon. Přerušeni tohoto úkonu nebo jeho nedokončení by mělo závažnější důsledky než neprovedení nového služebního zákroku. Pakliže plní úkoly, při nichž používá operativně pátrací prostředky nebo podpůrné operativně pátrací prostředky, nebo pronásleduje pachatele trestného činu anebo činí úkony k jeho zjištění nebo dopadení. Tato povinnost se na něj nevztahuje, pokud zakročuje pod jednotným velením, vykonává šifrovou nebo kurýrní službu, při které by mohl ohrozit včasného předání šifrovaných zpráv nebo k ohrožení přepravovaných věcí. Dále se jedná o plnění úkolu, při němž používá výbušniny nebo výbušné předměty, jestliže zajišťuje bezpečnost chráněných osob a dále v době výcviku a přípravy k použití operativně pátracího prostředku předstíraný převod a použití agenta.⁴⁴

Agent nemá jiné povinnosti podle zvláštního zákona upravujícího postavení příslušníků Policie České republiky nebo podle zvláštního zákona upravujícího postavení příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů.⁴⁵

2. 4. 2. 1. Beztrestnost agenta

K úspěšné činnosti policisty, jež působí v utajení jako agent proti boji s organizovaným zločinem, je nezbytná míra beztrestnosti. Beztrestnost agenta musí být jasně právně vymezena. Agent, který se nachází v nebezpečném prostředí organizovaného zločinu, kde musí svou identitu skrývat a vytvářet legendu a své osobě, je zcela jistě vystaven obrovské psychické zátěži. To, že si je agent vědom své beztrestnosti v takto složitém a nebezpečném prostředí, mu jistě ulehčuje jeho rozhodování v kritických situacích. Dodává mu to psychickou podporu a jistý osobní prostor v řešení nepředvídatelných situací, které by mohly ohrozit jak splnění úkolu, tak jeho osobní bezpečnost. Jedná se o situace, kdy agent musí získat důvěru kriminálního prostředí a přizpůsobit se jeho subkultuře a chování. Zvlášť nebezpečné jsou situace, kdy se agent zapojí do trestné činnosti organizované zločinecké skupiny.⁴⁶

⁴⁴ HERCZEG, Jiří. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. Bulletin advokacie. 2011, 2011(4), 25.

⁴⁵ § 158e odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴⁶ KRABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 41. ISBN 978-80-7338-099-1

Beztrestnost agenta upravuje zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník v druhé části ve zvláštní části v sedmém díle, konkrétně v § 363 trestního zákoníku, který se skládá ze tří odstavců.

Agent není trestný za předpokladu, účastní-li se činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, pokud se takového činu dopustil se záměrem odhalení pachatele trestné činnosti, kterou spáchal ve prospěch organizované zločinecké skupiny anebo chtěl této trestné činnosti předejít.⁴⁷

Agent není trestný pro trestné činy, které jsou taxativně uvedeny v § 312c odst. 2 trestního zákoníku, kterých se účastní jako člen organizované skupiny nebo se podílí na činnosti organizované zločinecké skupiny či organizovanou skupinu nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje za podmínky, že se takového činu dopustil, aby odhalil pachatele trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny anebo jejímu spáchání předejít.⁴⁸

Agent není trestný pro tyto trestné činy: rvačky podle § 158 odst. 1, obchodování s lidmi (§ 168), svěření dítěte do moci jiného (§ 169), porušování domovní svobody (§ 178), poškození cizích práv (§ 181), porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182), kuplířství (§ 189), šíření pornografie (§ 191), výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (§ 192), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), krádeže (§ 205), zpronevěry (§ 206), neoprávněného užívání cizí věci (§ 207), provozování nepoctivých her a sázek (§ 213), legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216), pletichy v insolvenčním řízení (§ 226), porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227), poškození cizí věci (§ 228), padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235), výroby a držení padělatelského náčiní (§ 236), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244), padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245), porušení zákazů v

⁴⁷ § 363 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

⁴⁸ § 363 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

době nouzového stavu v devizovém hospodářství (§ 247), neoprávněného podnikání (§ 251), neoprávněného provozování hazardní hry (§ 252), zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256), pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257), pletichy při veřejné dražbě (§ 258), porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 264), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 267), poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení (§ 276), nedovoleného ozbrojování (§ 279), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284), nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285), výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286), výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem (§ 288), neoprávněného nakládání s odpady (§ 298), neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299), financování terorismu (§ 312d), podpory a propagace terorismu (§ 312e), vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f), zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), nepřímého úplatkářství podle § 333 odst. 2, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340), napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (§ 341), padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348), nebezpečného vyhrožování (§ 353), hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny (§ 355), podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k

omezování jejich práv a svobod (§ 356) nebo výtržnictví (§ 358). Pro všechny tyto trestné činy je agent beztrestný.⁴⁹

Výše uvedený taxativní výčet všech trestných činů, pro něž je agent beztrestný s sebou nese jistou nevýhodu, nelze vyloučit, že vývoj činnosti organizované kriminality je na tolik dynamický, že bude vyžadovat doplnění nebo korekci tohoto výčtu trestných činů, pro které je agent beztrestný. Toto doplnění by mělo za následek novelizaci trestního řádu.⁵⁰

Bezettrestnost nezahrnuje, jestliže agent založil organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu nebo ji zosnoval. Agent není beztrestný, pokud je vedoucím činitelem nebo představitelem organizované zločinecké skupiny.⁵¹

2. 5. Odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

2. 5. 1. Legislativní vývoj odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

Ačkoliv institut odposlechů v našem právním řádu má svou historii, nebudu se jím v této diplomové práci zabývat, protože odposlechy před rokem 1989 měly jiný význam, než jaký mají v dnešní právní úpravě. Před rokem 1989 to byl nástroj, který zneužívala vládnoucí komunistická strana pro odstranění protistátních nepřátelských živlů nebo jiných nepohodlných osob.

První zákonnou úpravou odposlechů po roce 1989 byl zákon č. 178/1990 Sb., který novelizoval trestní řád. Trestní řád byl doplněn o první zákonnou úpravu odposlechů v trestním řízení. Institut byl nazván „Odposlech telefonních hovorů“, bylo jej možné nalézt v šestém oddíle v § 88 trestního řádu. Tehdejší odposlech byl omezen pouze na odposlechy stacionárních telefonních stanic a

⁴⁹ § 312c odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

⁵⁰ KRABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 42. ISBN 978-80-7338-099-1

⁵¹ § 363 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

upravovalo ho pouhé 4 odstavce v § 88 trestního řádu. Důvodem k zavedení tohoto institutu byla snaha posílení občanských práv.⁵²

Nařídít odposlech telefonních hovorů bylo možné až po zahájení trestního stíhání. Je to jeden s rozdílů s nynější úpravou. Nebylo tedy možné použít odposlech jako neodkladný či neopakovatelný úkon před zahájení trestního stíhání. Aby bylo možné využít odposlechu muselo být vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazovala mezinárodní smlouva. Odposlech mohl nařídít předseda senátu v řízení před soudem nebo v přípravném řízení jej mohl nařídít prokurátor, popřípadě s jeho souhlasem vyšetřovatel.⁵³

Všechna tato opatření měla vést k zajištění právní jistoty občanů. Měla být posílena důvěra v právní systém, především v tom směru, že už nebylo možné nařídít odposlech na základě volného uvážení orgánů, ale pouze za podmínek daných v § 88 trestního řádu.⁵⁴

Paragraf 88 trestního řádu dále uváděl, že odposlech telefonních hovorů může být nařízen pouze za předpokladu, že jím budou sděleny významné skutečnosti pro trestní řízení. Odposlech se nařizoval příkazem, který musel mít podobu písemné formy, ve kterém bylo uvedeno odůvodnění příkazu, délka trvání odposlechu. Tady spatřuji další rozdíl s nynější právní úpravou a to v tom, že délka nařízeného odposlechu nebyla časově omezena. Také byl zakotvený zákaz odposlechů mezi obhájcem a obviněným. Odposlech zajišťoval orgán Sboru národní bezpečnosti, který byl v roce 1991 nahrazen sborem Policie. Pakliže dal účastník souhlas s odposloucháváním telefonní stanice, mohl být prováděn odposlech i pro jiné trestné činy, než které byly uvedeny výše. Aby bylo možné použít odposlech jako důkaz v trestním řízení, bylo nutné, aby k němu byl připojen protokol s uvedením údajů o místě, čase, způsobu a obsahu provedeného záznamu, jakož i o osobě, která záznam pořídila.⁵⁵

⁵² ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA a kol. Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 324. ISBN 978-80-7400-496-4.

⁵³ §88 zákona č. 141/1961 Sb., ve znění účinném od 1. 7. 1990

⁵⁴ Důvodová zpráva k novele trestního řádu provedené zákonem č. 178/1990 Sb.

⁵⁵ §88 zákona č. 141/1961 Sb., ve znění účinném od 1. 7. 1990

První právní úprava odposlechů byla strohá a nereflektovala potřeby měnící se společnosti a technického vývoje, proto následovalo mnoho dalších novelizací.

První novelizaci § 88 trestního řádu přinesla novela č. 558/1991 Sb. Byla změněna dosavadní věta „Nelze provádět odposlech telefonních hovorů mezi obhájcem a obviněným“ za nové znění „Odposlech telefonních hovorů mezi obhájcem a obviněným je nepřipustný.“ Nově zaváděla povinnost informovat o vydání příkazu a době jeho odposlechu organizace obstarávající provoz telekomunikační sítě, v jejímž obvodu bude odposlech prováděn. Novela svěřila odposlechy do kompetence nově vzniklého policejního orgánu (sbor Policie České republiky), do té doby byly odposlechy v kompetenci Sboru národní bezpečnosti.⁵⁶

Novelizace provedena zákonem č. 292/1993 Sb. změnila název § 88 trestního řádu do dnešní podoby. Došlo k přejmenování z původního „Odposlech telefonních hovorů“ na dnešní „Odposlech a záznam telekomunikačního provozu“. Změna názvu, umožnila provádět odposlech i u jiných komunikačních forem, jako fax, což je velký posun od předešlého odposlechu pouhých stacionárních stanic.⁵⁷

Novela představuje, výrazný zásah do osobních práv, proto většina států svěřila vydávání příkazu k odposlechu do výlučné pravomoci soudů. Změna v § 88 odst. 1 trestního řádu ve větě první „Po zahájení trestního stíhání“ na „Je-li vedeno trestní stíhání“ představovalo výraznou změnu, možnost provádění odposlechu i před zahájením trestního stíhání. Ve formě neodkladného nebo neopakovatelného úkonu a umožnilo jeho použití jako relevantní důkaz. Odposlech lze nově stanovit na dobu 6 měsíců s možností opětovného prodloužení opět na maximální dobu 6 měsíců. Průlom nastal v možnosti použití záznamu odposlechu i v jiné trestní věci, než v té které byl odposlech proveden, za podmínky, že je v této věci současně vedeno trestní stíhání pro trestný čin nebo

⁵⁶ FRYŠTÁK, Marek. Dokazování v přípravném řízení. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita Spisy Právnické fakulty MU č. 509 (řada teoretická, edice Scientia), 2015, s. 56. ISBN 978-80-210-7687-7.

⁵⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb.

se souhlasem účastníka odposlouchávané stanice. Další novinka spočívala ve zničení záznamů, pakliže nepřinesly významné skutečnosti pro trestní řízení.⁵⁸

Novelizace provedená zákonem č. 152/1995 Sb. měla za následek opětovnou novelizaci § 88 trestního řádu. Bylo změněno dosavadní znění § 88 trestního řádu týkající se odposlechu mezi obhájcem a obviněným. „Použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřípustné“ bylo nahrazeno novým zněním „Provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřípustné“. Změna nastala v pouhém jednom slově z původního „použití“ na „provádění“. Předešlá praxe dovozovala, že odposlech a záznam mezi obhájcem a obviněným není možné použít jako důkaz v trestním řízení, ale k jeho provádění bylo možné. To změnila novela, která jednoznačně vytyčila odposlech a záznam mezi obhájcem a obviněným za zcela zakázaný. Také byla zavedena novinka týkající se policejního orgánu. Pokud by policejní orgán při provádění odposlechu zjistil, že se jedná o komunikaci mezi obhájcem a obviněným, byl by povinen takový odposlech a jeho záznam ihned přerušit, záznam o něm zničit a se zjištěnými informacemi nijak nenakládat.⁵⁹

Novelizace zákonem č. 265/2001 Sb. přinesla zásadní změnu trestního řádu. Zavedla § 88a, který zavádí institut zjišťování údajů o telekomunikačním provozu do trestního řádu.⁶⁰ Tato novela byla reakcí na dva nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 502/2000 a sp. zn. IV. ÚS 536/2000, které reagovaly na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, který judikoval ochranu údajů spojených s telekomunikačním provozem stejně, jako tomu již bylo u obsahu samotné komunikace.⁶¹

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15.3.2006, uložila implementovat členským státům úpravu týkající se odposlechů.

⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb.

⁵⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 152/1995 Sb.

⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb.

⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. ledna 2001, spis. zn. II. ÚS 502/2000 a Nález Ústavního soudu ze dne 13. února 2001, spis. zn. IV. ÚS 536/2000

V návaznosti na tuto směrnici přijala Česká republika zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích.⁶²

Nejrozsáhlejší novelou byla novela provedená zákonem č. 177/2008 Sb. Rozsáhle novelizovala trestní řád z důvodu upřesnění podmínek, za kterých bude odposlech povolen s ohledem na zásadu přiměřenosti a zdrženlivosti při používání odposlechu a jeho následné informovanosti odposlouchávaných osob. To se projevilo v § 88 trestního řádu přidáním podmínky v případě „nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo“ Tato věta měla zabránit zbytečnému nadužívání tohoto institutu a využívat ho pouze není-li zbytky. Novela zpřísnila podmínky pro vydání nařízení na odposlech a záznam telekomunikačního provozu, návrh podaný policejním orgánem nebo státním zástupcem musel být dostatečně odůvodněný, jinak to byl důvod, aby soudce příkaz nevydal.⁶³

Novela zavedla povinnost průběžně vyhodnocovat, jestli přetrvávají důvody k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, pro něž byl příkaz vydán.⁶⁴

Změna se týkala také do té doby požadovaného okamžitého přerušení odposlechu policejního orgánu, jakmile zjistil, že komunikace probíhá mezi obhájcem a obviněným. Změnu ustanovení si vyžádaly poznatky z praxe, nebylo možné, aby policejní orgán okamžitě přerušil odposlech po tom, co zjistil, že komunikace probíhá mezi obhájcem a obviněným, protože k odposlechu a záznamu bylo a je využíváno záznamové zařízení, které automaticky komunikaci zaznamenává. Ke zničení záznamu musí dojít neodkladně a o jeho zničení musí být sepsán záznam, který se zakládá do spisu. Nově je zavedena tříletá lhůta, po jejímž uplynutí je třeba záznamy o odposlechu zničit. Odposlech je nově vydán na dobu 4 měsíců s možností prodloužení opět maximálně o 4 měsíce.⁶⁵ Tato novelizace přinesla řadu změn, které jsou dodnes aktuální, proto se jimi nebudu

⁶² GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST, Ivana ZOUBKOVÁ a kol. Kriminologie. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 419. ISBN 978-80-7478-614-3.

⁶³ Důvodová zpráva k zákonu č. 177/2008 Sb.

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád I: Komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s.1197. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁶⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 177/2008 Sb.

zabývat a vysvětlím je až v kapitole následující, která se bude zabývat aktuální právní úpravou.

Na institut odposlechů měl dopad též nově přijatý zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, který nepřímo novelizoval i mnoho dalších jiných institutů včetně odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Zásadní změna nastala v rozdělení trestných činů z dosavadní, právní úpravy monopartici, tedy jeden soudně trestný delikt, na nově zavedenou bipartici, což jsou dvě formy soudně trestných deliktů, které se dělí podle stupně závažnosti na přečiny a zločiny.

Reakcí na toto rozdělení byla novela zákona č. 41/2009 Sb., která novelizovala trestní řád. V § 88 trestního řádu došlo ke změně v pojmosloví „zvlášť závažný úmyslný trestný čin“ byl nahrazen za „zvlášť závažný zločin“.⁶⁶

Původní návrh trestního zákoníku vymezoval zvlášť závažné zločiny jako úmyslné trestné činy, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let. Nakonec byl však původní návrh změněn v Poslanecké sněmovně, horní hranice trestní sazby posunuta z osmi let na deset let. Tato změna měla za následek, že došlo k značnému omezení okruhu trestných činů, na něž dopadala právní úprava pro použití odposlechu.⁶⁷

Na toto nešťastné zúžení reagovala novela z roku 2011 provedená zákonem č. 459/2011 Sb., která novelizovala trestní řád, došlo ke změně § 88 trestního řádu. Pojem „zvlášť závažný zločin“ byl nahrazen novou formulací, podle které je odposlech možné nařídít u zločinů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, také jsou do této úpravy zahrnuty trestné činy taxativně vymezené v § 88 trestního řádu nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva.⁶⁸

Poslední novela se týkala § 88a trestního řádu a byla provedena zákonem č. 273/2012 Sb. Novelizace reagovala na zrušení předchozí právní úpravy

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád I: Komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1197. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád I: Komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1197. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád I: Komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1197-1198. ISBN 978-80-7400-465-0.

nálezem Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS 42/2011 ze dne 20. prosince 2011 vyhlášený pod č. 43/2012 Sb., který rušil § 88a trestního řádu. Ústavní soud došel k názoru, že předešlá právní úprava neodpovídá požadavkům na ochranu základních práv jednotlivce.⁶⁹ Zákodárci touto novelou zpřísnili podmínky pro získávání povolení ke zjišťování údajů, která platí dodnes. Vytýčili v ní, že tohoto institutu lze použít až v případě, že účelu nelze dosáhnout jiným způsobem. Novelizace určila okruh trestných činů, na které je možné použít tento institut. Stejně jako u odposlechů, byla zavedena informační povinnost a s ní související poučení o možnosti podání návrhu na přezkum k Nejvyššímu soudu.⁷⁰

2. 5. 2. Aktuální právní úprava odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

2. 5. 2. 1. § 88 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

Právní úpravu týkající se odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nalezneme v zákoně č. 141/1961 Sb. trestní řád. V trestním řádu je nalezneme konkrétně v první části pod názvem společná ustanovení, v hlavě čtvrté předběžná opatření a zajištění osob a věci (o tomto zařazení se vedou diskuze mezi odbornou společností, která by odposlechy zařadila do hlavy páté s názvem dokazování nebo do hlavy deváté s názvem operativně pátrací prostředky, ke kterým dle mého názoru mají svou povahou nejbližší), v sedmém oddílu s názvem odposlech a záznam telekomunikačního provozu, který obsahuje dva paragrafy zabývající se tímto institutem. Každý z těchto paragrafů se zabývá jinou částí odposlechů. Zatímco § 88 trestního řádu se týká odposlechů v aktuálním čase, tak § 88a trestního řádu se zabývá zjišťováním údajů v uskutečněném telekomunikačním provozu.⁷¹

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování, který je útvarem Policie České

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád I: Komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1224. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁷⁰ § 88a zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 273/2012 Sb.

⁷¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád I: Komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1196-1197. ISBN 978-80-7400-465-0.

republiky. Tento útvar provádí odposlech a záznam telekomunikačního provozu ve prospěch oprávněných bezpečnostních subjektů v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu, zákona o Policii České republiky a dalších právních předpisů. Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování, je jako jediný útvar Policie České republiky oprávněn provádět tento úkon na území České republiky.⁷²

Odstavec 1 § 88 trestního řádu obsahuje podmínky, za kterých je možné odposlech nařídit. Musí být vedeno trestní řízení pro zločin s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, dále pro zločiny v prvním odstavci vymezeny, jako například pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, křivé obvinění podle § 345 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek podle § 346 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivé tlumočení podle § 347 odst. 3 až 5 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva. Příkaz k odposlechům je dále vydán za podmínky, že existuje předpoklad, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a není možné tyto skutečnosti zjistit jiným způsobem nebo by tento způsob byl značně obtížný. Odposlech provádí Policie České republiky. Zjistí-li policejní orgán při prováděném odposlechu, že předmětná komunikace se týká obhájce a obviněného je povinen záznam odposlechu bezodkladně zničit a zjištěné informace nijak nepoužít. O zničení záznamu sepíše protokol a ten vloží do spisu.⁷³

⁷² Ministerstvo vnitra, Útvary policie ČR, Celostátní útvary, Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování PČR. [online]. [cit. 3. 9. 2018]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-zvlastnich-cinnosti-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani716842.aspx>

⁷³ § 88 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

Druhý odstavec § 88 trestního řádu uvádí, kdo je oprávněn nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu. Nařídít odposlech je oprávněn předseda senátu, v přípravném řízení pak soudce na návrh státního zástupce. Příkaz musí obsahovat tyto náležitosti: musí být písemný, odůvodněný a obsahovat konkrétní odkaz na vyhlášenou mezinárodní smlouvu v případě, že se vede trestní řízení pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání tato mezinárodní smlouva zavazuje. Příkaz dále musí obsahovat uživatelskou adresu nebo zařízení a osobu uživatele, pokud je její totožnost známa, a dobu, po kterou bude odposlech a záznam telekomunikačního provozu prováděn. Maximální délka odposlechu je stanovena čtyřmi měsíci. Příkaz k odposlechu se bezodkladně doručí policejnímu orgánu. Pokud se odposlech příkazuje v přípravném řízení, pak opis příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu soudce bezodkladně zašle státnímu zástupci.⁷⁴

Třetí odstavec § 88 trestního řádu se zabývá hodnocením trvajících odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a jeho vyhodnocením, zdali existují důvody k jeho trvání či nikoliv. Policejnímu orgánu je uložena povinnost průběžně vyhodnocovat, zda trvají důvody, které vedly k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Pakliže důvody pominuly, je policejní orgán povinen odposlech a záznam telekomunikačního provozu ihned ukončit, a to i když nevypršela doba, pro kterou byl příkaz vystaven. Bezodkladně písemně informuje o této skutečnosti předsedu senátu, který příkaz vydal, v přípravném řízení pak tuto informaci sdělí státnímu zástupci a soudci.⁷⁵

Čtvrtý odstavec § 88 trestního řádu obsahuje možnost prodloužení příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu může být prodloužen a to i opakovaně na základě vyhodnocení dosavadního průběhu odposlechu nanejvýš o maximální dobu čtyř měsíců. K vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je oprávněn soudce soudu vyššího stupně a v přípravném řízení soudce krajského soudu na návrh státního zástupce.⁷⁶

⁷⁴ § 88 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁷⁵ § 88 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁷⁶ § 88 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

Pátý odstavec § 88 trestního řádu upravuje udělení souhlasu s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu uživatelem odposlouchávané stanice. Orgán činný v trestním řízení může nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nebo jej provést i sám, je-li vedeno trestní řízení a to i bez příkazu pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), svěření dítěte do moci jiného (§ 169 trestního zákoníku), omezování osobní svobody (§ 171 trestního zákoníku), vydírání (§ 175 trestního zákoníku), únosu dítěte a osoby stížená duševní poruchou (§ 200 trestního zákoníku), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 trestního zákoníku), nebezpečného vyhrožování (§ 353 trestního zákoníku) nebo nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku), pod podmínkou, že s tím uživatel odposlouchávané stanice souhlasí.⁷⁷

Šestý odstavec § 88 trestního řádu upravuje podmínky použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu jako důkazu. K tomu, aby mohl být záznam telekomunikačního provozu užit jako důkaz, je zapotřebí k němu připojit protokol s uvedením údajů o místě, času, způsobu a obsahu provedeného záznamu, jakož i informace o orgánu, který záznam pořídil. Ostatními záznamy je policejní orgán povinen naložit tak, aby byly označeny a spolehlivě uschovány, aby byla zajištěna jejich ochrana a nedošlo k neoprávněnému zneužití záznamů. Sepsat o těchto záznamech protokol a uvést do něj, kde jsou záznamy uloženy. Záznam lze použít jako důkaz v jiné trestní věci, než je ta, v níž byl odposlech a záznam telekomunikačního provozu proveden. Za podmínek, že je v této věci vedeno trestní stíhání pro trestný čin, který je uveden v odstavci jedna nebo za podmínky, že s tím souhlasí uživatel odposlouchávané stanice.⁷⁸

Sedmý odstavec § 88 trestního řádu se týká zničení záznamu o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Policejní orgán je povinen záznamy bezodkladně zničit, pakliže při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebyly zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení. Ke zničení záznamu musí dát souhlas soud a v přípravném řízení státní zástupce. Ke zničení záznamu dojde po uplynutí tříleté lhůty po pravomocném skončení věci. Pokud je v této lhůtě

⁷⁷ § 88 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁷⁸ § 88 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

podán mimořádný opravný prostředek, dojde ke zničení záznamu o odposlechu po rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku nebo případně až po novém pravomocném skončení věci. O zničení záznamu o odposlechu vyhotoví policejní orgán protokol, který zašle státnímu zástupci, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předsedovi senátu prvního stupně, aby byl protokol založen do spisu.⁷⁹

Osmý odstavec § 88 trestního řádu obsahuje informační povinnost o prováděném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. O nařízeném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je nutné informovat osobu, uvedenou v druhém odstavci za předpokladu, že je známa. Povinnost informovat mají státní zástupce nebo policejní orgán, pokud jeho rozhodnutím byla věc pravomocně skončena. V řízení před soudem má tuto informační povinnost předseda senátu prvního stupně po pravomocném skončení věci. Informace musí obsahovat tyto náležitosti: označení soudu, který vydal příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, dobu po kterou odposlech trval a datum jeho ukončení. Současně je nutné, aby informace o prováděném odposlechu obsahovala poučení o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení této informace návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu u Nejvyššího soudu. Po pravomocném skončení věci předá bezodkladně předseda senátu soudu prvního stupně informaci, státnímu zástupci, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, bezodkladně po uplynutí lhůty pro přezkoumání jeho rozhodnutí nejvyšším státním zástupcem podle § 174a a policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, bezodkladně po uplynutí lhůty pro přezkoumání jeho rozhodnutí státním zástupcem podle § 174 odst. 2 písm. e).⁸⁰

Devátý odstavec § 88 trestního řádu, výjimka z informační povinnosti. Předseda senátu, státní zástupce nebo policejní orgán nepodává informace o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v řízení o zločinu, na něj dopadá trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let. Jedná se o tyto zločiny: spáchaný organizovanou skupinou, v řízení o trestném činu

⁷⁹ § 88 odst. 7 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁸⁰ § 88 odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, v řízení o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 trestního zákoníku), v řízení o trestném činu účasti na teroristické skupině (§ 312a trestního zákoníku). Informace není podávána v případě, že se na spáchání trestného činu podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich trestní řízení nebylo doposud pravomocně skončeno. Další případ neposkytnutí informace nastane tehdy, pokud je proti osobě, jíž má být informace sdělena, vedeno trestní řízení, anebo pokud by poskytnutím takové informace mohl být zmařen účel trestního řízení, včetně řízení uvedeného v odstavci 6. Poslední případ se týká předpokladu, že sdělenou informací by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob.⁸¹

2. 5. 2. 2. § 88a zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

§ 88 a zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád upravuje ve svých 4 odstavcích údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu.

První odstavec § 88a trestního řádu obsahuje podmínky, za kterých jsou poskytnuty informace o uskutečněném telekomunikačním provozu. Jsou-li potřeba pro účely trestního řízení, které je vedené pro úmyslný trestný čin, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky, zjistit údaje o telekomunikačním provozu, na které se vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat nebo jde-li o informace, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství, jsou tyto informace poskytnuty pouze tehdy, pokud nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztížené. Nařídí vydání informací může v řízení před soudem jejich vydání soudu předseda senátu a v přípravném řízení může nařídí jejich vydání státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu soudce na návrh státního zástupce. Příkaz může být vydán pro trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku), pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku), pro trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 trestního zákoníku), pro trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 trestního

⁸¹ § 88 odst. 9 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

zákoníku), pro trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 353 trestního zákoníku), pro trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku), pro trestný čin šíření poplašné zprávy (§ 357 trestního zákoníku), pro trestný čin podněcování k trestnému činu (§ 364 trestního zákoníku), pro trestný čin schvalování trestného činu (§ 365 trestního zákoníku), nebo pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Příkaz ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu musí splňovat tyto náležitosti: musí být vydán písemně a odůvodněn, pokud je trestní řízení vedeno pro trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, musí tento příkaz obsahovat odkaz na tuto konkrétní vyhlášenou mezinárodní smlouvu. Pokud se žádost vztahuje ke konkrétnímu uživateli, musí být v příkazu uvedena jeho totožnost, je-li známa.⁸²

Druhý odstavec § 88a trestního řádu upravuje, kdo je povinen informovat o uskutečněném zjišťování údajů o telekomunikačním provozu. Informační povinnost se týká státního zástupce nebo policejního orgánu, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, v řízení před soudem má tuto povinnost předseda senátu soudu prvního stupně po pravomocném skončení věci. Informační povinnost obsahuje sdělení informace o nařízeném zjišťování údajů o telekomunikačním provozu a sděluje se osobě uživatele uvedené v odstavci 1, pokud je známa. Informace obsahuje tyto náležitosti: označení soudu, který vydal příkaz ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu, a údaj o období, jehož se tento příkaz týkal. Informace musí obsahovat poučení o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení této informace návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu u Nejvyššího soudu. Informaci podá předseda senátu soudu prvního stupně bezodkladně po pravomocném skončení věci, státní zástupce, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, podá informaci bezodkladně po uplynutí lhůty pro přezkoumání jeho rozhodnutí nejvyšším státním zástupcem podle § 174a a policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, podá informaci bezodkladně po uplynutí lhůty

⁸² § 88a odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

pro přezkoumání jeho rozhodnutí státním zástupcem podle § 174 odst. 2 písm. e).⁸³

Třetí odstavec § 88a trestního řádu uvádí výjimky z informační povinnosti. Výjimka z informační povinnosti, která je uvedena v odstavci 2 § 88a trestního řádu je možná pouze tehdy jedná-li se o řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let. Jedná se o trestné činy spáchané organizovanou skupinou, v řízení o trestném činu spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, v řízení o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 trestního zákoníku), v řízení o trestném činu účasti na teroristické skupině (§ 312a trestního zákoníku). Dalšími trestnými činy, na které se nevztahuje informační povinnost, jsou ty, na jejichž spáchání se podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení doposud pravomocně skončeno, nebo pokud je proti osobě, již má být informace sdělena, vedeno trestní řízení, anebo pokud by poskytnutím takové informace mohl být zmařen účel tohoto nebo jiného trestního řízení. Posledním případem, kdy nejsou poskytnuté předmětné informace v případě, že by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv nebo svobod osob. V takovém případě předseda senátu, státní zástupce nebo policejní orgán nepodá informace.⁸⁴

Odstavec čtyři § 88a trestního řádu upravuje podmínku, díky které není třeba příkazu pro poskytnutí údajů o telekomunikačním provozu. Vystavení příkazu, který je uvedený v odstavci prvním, není třeba za podmínky, že k poskytnutí údajů dá souhlas uživatel telekomunikačního zařízení, ke kterému se mají údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu vztahovat.⁸⁵

⁸³ § 88a odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁸⁴ § 88a odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁸⁵ § 88a odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

3. Prameny právní úpravy a judikatura ČR a Evropského soudu pro lidská práva vztahující se k institutům agenta, odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v praxi

3. 1. Použití agent v praxi

Použití agenta je operativně pátrací prostředek, pro nějž jsou jasně vymezeny podmínky užití, které definuje zákon. Jeho činnost je sledována státním zástupcem a vyhodnocována, zdali je v souladu se zákonem. Výsledky použití agenta jsou v trestním řízení použity jako důkaz.⁸⁶

Agenta lze použít jen v případech, které jsou taxativně vymezeny v § 158e odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestního řádu a na úmyslné trestné činy, k jejichž stíhání se Česká republika zavázala vyhlášenou mezinárodní smlouvou. Podmínky pro využití tohoto institutu jsou přísnější než u zbývajících operativně pátracích prostředků.⁸⁷ Podmínky jsou přísněji nastaveny, protože použitím agenta je zasaženo do ústavně zaručených práv a svobod. Tento institut podléhá přísnější kontrole, protože existuje možnost zneužití tohoto operativně pátracího prostředku. Jak jsem již uvedla výše, použití agenta podléhá zákonným podmínkám, pakliže překročí agent zákonné meze, jedná se o policejní provokaci.

3. 1. 1. Policejní provokace

Policejní provokace není upravena v platné právní úpravě ani právní řád nehovoří o její přípustnosti či nepřípustnosti. To, zda je použitá provokační metoda zákonná nebo nezákonná, se posuzuje na základě toho, jestli policejní postupy při dokumentování a objasňování trestné činnosti respektují základní ustanovení, která definují trestný čin. Dalším kritériem je, jestli orgány činné v trestním řízení postupují podle procesních postupů, jež stanoví zákon.⁸⁸

⁸⁶ DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. Trestní řád: Komentář I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 1206. ISBN 978-80-7552-600-7.

⁸⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 884. ISBN 978-80-7502-230-1.

⁸⁸ POLÍŠENSKÁ, Petra a kol. Trestní právo procesní: Výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestní právu za období leden 2014 až květen 2015. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 61. ISBN 978-80-7552-053-1.

Mnozí autoři se pokusili vymezit pojem „policejní provokace“. Například Chmelík definuje policejní provokaci jako záměrné, aktivní podněcování nebo navádění nebo iniciování spáchání trestné činnosti jiné osoby, která by jinak protiprávně nejednala.⁸⁹ Pro srovnání, že ani v odborné společnosti nepanuje shoda v jednotné definici, uvedu definici dalšího autora, jímž je Kratochvíl, podle něhož je policejní provokace zpravidla utajený postup policie, jehož důsledkem je čin (skutek) spáchaný jinou osobou, jenž se stal předmětem jejího následného trestního stíhání nebo který se takovým stát měl.⁹⁰

Mezi odbornou společností převažuje názor, že policejní provokace je v rozporu s principy právního státu. Je považována za projev neúcty k právům a svobodám člověka a občana. Problematikou policejní provokace se zabývá mnoho autorů, ale i judikatura.⁹¹

Stanovisko Ústavního soudu České republiky vychází z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Judikatura Ústavního soudu zabývající se problematikou policejní provokace je jednoznačná a konstantní.⁹²

3. 1. 1. 1. Judikatura Nejvyššího soudu

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. Tpjn 301/2014 ze dne 25.9.2014 vyložilo podrobnou definici policejní provokace.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu považuje za policejní provokaci aktivní činnost policie, která podněcuje určité osoby (fyzické či právnické) ke spáchání konkrétního trestného činu, aby tak získala usvědčující důkazy, které by vedlo k trestnímu stíhání. Důsledkem policejní provokace je vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv předtím tato osoba žádný takový úmysl neměla.

⁸⁹ Chmelík, J.: Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi. *Kriminalistika* 2005, č. 1, s. 69

⁹⁰ Kratochvíl, V.: Policejní provokace „trestného činu“ z pohledu právního a ústavněprávního. *Trestní právo* 2001, č. 10, s. 3.

⁹¹ KRABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 38. ISBN 978-80-7338-099-1.

⁹² Chmelík, J.: Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi. *Kriminalistika* 2005, č. 1, s. 69

Policejní provokací je i taková aktivní činnost policie, již dochází k doplňování chybějících zákonných znaků základní skutkové podstaty určitého trestného činu, k záměrnému podstatnému navýšení rozsahu spáchaného činu podněcovanou osobou, či k jiným způsobem vyvolané změně právní kvalifikace spáchaného činu k tíži podněcované osoby, zejména pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, byť by jinak tato osoba byla k spáchání činu v obecném smyslu rozhodnuta. Nejvyšší soud došel ve svém stanovisku ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014, že důkazy získané na základě policejní provokace jsou absolutně neúčinné v trestním řízení konaném proti vyprovokované osobě.⁹³

Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 6 Tdo 1018/2014 ze dne 30. října 2014 vymezil negativní definici policejní provokace. Negativní vymezení tedy určení situací, kdy se o policejní provokaci nejedná v případech pouhého pasivního monitorování připravované nebo probíhající trestné činnosti policií nebo jí pověřenými osobami. O policejní provokaci nejde v případech, kde se policie účastní na probíhající přípravě nebo páchání trestného činu probíhající za podmínek stanovených trestním řádem za podmínek využití operativně pátracích prostředků jako jsou předstíraný převod (§ 158c trestního řádu) a použití agenta (§ 158e trestního řádu), podmínkou je že aktivita policistů netvoří v probíhajícím ději trestného jednání podstatný nebo určující prvek trestného činu. Nejedná se o policejní provokaci ani v případě, kdy si sám pachatel počínal aktivně a cílevědomě. Jako příklad lze uvést, pachatel iniciativně navazoval kontakty se spolupachatelem nebo s poškozenými, navrhoval způsob spáchání činu, rozhodoval o místě činu, o způsobu spáchání a utajování, o konspiraci, jestliže požadoval či nabízel konkrétní množství předávané věci a konkrétní cenu, v takovém případě se o policejní provokaci nejedná.⁹⁴

3. 1. 1. 2. Judikatura Ústavního soudu

Za stěžejní nálezy Ústavního soudu je považován nálezy ze dne 22. června 2000 sp. zn. III. ÚS 597/99. Stěžovatel byl na podkladě rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 7 a rozhodnutí Městského soudu v Praze uznán vinným ze

⁹³ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014

⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2014, sp. zn. 6 Tdo 1018/2014

spáchání trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 trestního zákona a trestného činu přijímání úplatku dle § 160 odst. 2, odst. 3 trestního zákona.

Skutková podstat případu: jednalo se o to, že navrhovatel jako policejní důstojník měl v další osobě vyvolat dojem, že je schopen zajistit, aby tato osoba ve vyšetřované věci nebyla vzata do vazby a nakonec ani trestně stíhána (když toto nebezpečí jí mělo hrozit). Měl naznačit, že za uvedenou aktivitu očekává od této osoby blíže neurčenou finanční částku (snad na pokrytí tzv. nákladů). Jeho záměr byl vytvořit situaci tak, aby mu byl úplatek nabídnut, což se také dne 20. 3. 1998 stalo, navrhovatel převzal od uvedené osoby částku 250.000,- Kč v hotovosti, vzápětí byl Policií zadržen a nakonec pro uvedený skutek také trestně stíhán a jak již uvedeno také odsouzen. Svědek se obrátil na policii v době, kdy mu stěžovatel měl navrhnout, aby mu poskytl úplatek. Inspekce ministerstva vnitra, se začala zabývat touto věcí a pro další schůzky svědka vybavila odposlechovým zařízením. Při schůzce měl svědek stěžovateli předat úplatek 250 000 Kč. Po předání úplatku Inspekce ministerstva vnitra stěžovatele zadržela. Stěžovatel podal ústavní stížnost s argumentací, že ve chvíli, kdy došlo k předání úplatku, nebyl obviněn ani trestně stíhán za jednání, pro které byl následně odsouzen. Ústavní soud v tomto nálezu judikoval, že „Je nepřijatelným porušením čl. 39 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy, pakliže jednání státu (v dané věci Policie respektive Inspekce ministerstva vnitra) se stává součástí skutkového děje, celé poslovnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu, jeho dokonání, apod.). Jinými slovy nepřijatelný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání.“ Ústavní soud již dříve ve svých rozhodnutích jednoznačně dovodil, že výrazným znakem právního státu je také to, že vymezení trestného činu, stíhání jeho pachatele a jeho potrestání je věcí vztahu mezi státem (jím reprezentovanou státní mocí) a pachatelem, a to za nepostradatelné podmínky, že totiž právě stát svými orgány rozhoduje podle pravidel trestního řízení o tom, zda byl trestný čin spáchán. Judikoval, že je nepřijatelné aby stát za pomoci svých orgánů zasahoval do svobodné vůle dané osoby tím, že ji prostřednictvím svých orgánů vybízí k páčání trestné činnosti. Ústavní soud souhlasil s argumentací

stěžovatele, důkazy, které byly získány postupem od začátku nezákonným, jsou nepřípustné.⁹⁵

Důvodem odmítavého postoje z řad odborné společnosti k problematice policejní provokace jsou skutečnosti, které z tohoto judikátu plynou: Dopustil by se pachatel trestného činu, pokud by nedošlo k policejní provokaci? Byl od počátku pachatelův záměr spáchat trestný čin, nebo k tomuto záměru došel až na základě policejní provokace?

3. 1. 1. 3. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Problematiku policejní provokace řešil Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku v případě Teixeira de Castro proti Portugalsku v roce 1998 toto rozhodnutí se stalo precedenčním v problematice posuzování policejní provokace. Jedná se o jeden z nejzásadnějších rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. Soud měl možnost své stanovisko v průběhu let změnit, ale jeho postoje k policejní provokaci jsou neměnné a výše uvedený judikát stále aktuální. Evropský soud pro lidská práva uvedl ve svém rozhodnutí, že policejní provokace je zakázaná, protože je v přímém rozporu s právem na spravedlivý proces, který je zakotven v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.⁹⁶

Skutkový stav: Dva policisté v civilu se nejprve opakovaně obrátili na jistou osobu podezřelou z drobného obchodu s drogami za účelem vlastní spotřeby. Této osobě nabídli, že u ní zakoupí několik kilogramů hašiše s cílem identifikovat jejího dodavatele. První pokus nebyl úspěšný, a tak se policisté na tuto osobu obrátili znovu tentokrát s nabídkou o dodání heroinu. Je možné určit, že prvotní impuls vzešel ze strany policistů, kteří se na tuto osobu navíc po prvním neúspěchu obrátili s opakovanou žádostí. Následně tato osoba zprostředkovala kontakt prostřednictvím zprostředkovatele policisty se stěžovatelem. K setkání došlo tak, že policisté seděli v automobilu, ke kterému se přiblížil stěžovatel. Policisté mu sdělili, že mají zájem zakoupit 20 gramů heroinu za 200 000 escudos a ukázali mu svazek bankovek. Stěžovatel zakázku přijal a

⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 22.6.2000 sp. zn. III. ÚS 597/99, [97/2000 USn.]

⁹⁶ NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. Trestněprávní revue. 2010 (6), 178.

prostřednictvím dalších osob heroin obstaral, když došlo k předání, byl zatčen policisty.⁹⁷

Stěžovatel se obrátil na Evropskou Komisi pro lidská práva, argumentoval porušením práva zakotveným v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o lidských právech a základních svobod. Tento článek zakotvuje právo na spravedlivý proces. Stěžovatel ve své stížnosti uváděl, že proces proti němu byl nespravedlivý. Policisté jej naváděli ke spáchání trestného činu, za který byl následně uznán vinným. Svou argumentaci dále podpořil tvrzením, že byly porušeny články čl. 3 a 8 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.⁹⁸

Komise stížnost přijala a dospěla k závěru, že byl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který říká: Každý má právo na to, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem. Soudem, který je zřízený zákonem, který na základě zákona rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně. Je možné vyloučit tisk a veřejnost buď po dobu celého, nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti. Dalším důvodem, proč může být vyloučen tisk a veřejnost, je pokud to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků, anebo v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.⁹⁹ Následně stížnost postoupila Evropskému soudu pro lidská práva. Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru, že „policisté se neomezili na zkoumání zcela pasivním způsobem trestné činnosti pana Teixeira de Castro, ale ovlivnili ho takovým způsobem, že ho pobídli ke spáchání trestného činu.“¹⁰⁰

⁹⁷ Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, stížnost č. 25829/94.

⁹⁸ NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. *Trestněprávní revue*. 2010, 2010(6), 178.

⁹⁹ čl. 6 odst. 1 sdělení č. 209/1992 Sb. Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

¹⁰⁰ NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. *Trestněprávní revue*. 2010, 2010(6), 178.

Nejedlý upozorňuje na fakt, že Evropský soud pro lidská práva i Ústavní soud České republiky ve své praxi neuvádějí komplexní vysvětlení důvodů, které je vedly k vyslovení jednoznačného zákazu státní provokace trestné činnosti. Domnívá se, že důvody k zákazu policejní provokace tkví v právních principech demokratického státu. Policejní provokace, která vede k vyvolání trestné činnosti, která je zakázaná právními předpisy, těmto demokratickým principům odporuje.¹⁰¹

3. 2. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu v praxi

3. 2. 1. Zásah do ústavně zaručených práv

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu je institutem trestního práva. Tento institut výrazným způsobem zasahuje do ústavně zaručených práv osob. Děje se tak na základě kolize, ke které dochází mezi ochranou základních práv, která garantuje demokratický stát a veřejným zájmem. Dochází k situacím, kdy jsou některá práva omezena ve prospěch práva jiného. Tuto situaci řeší i odposlech a záznam telekomunikačního provozu, který umožňuje stíhání trestné činnosti a následné potrestání pachatelů, což je veřejným zájmem natolik silným, že umožňuje zásahy veřejné moci do ústavně zaručených práv. K tomuto porušení dochází na základě splnění stanovených podmínek. Jedná se o střet mezi základními právy jednotlivce a na straně druhé veřejný zájem společnosti. V trestním řízení je podstatné prokázat, že veřejný zájem na stíhání pachatelů trestných činů a jejich následné potrestání převažuje nad zásahem státu do základních práv a svobod.¹⁰²

Je nezbytné mít na paměti, že se jedná o institut trestního práva ultima ratio. K použití tohoto institutu dojde za podmínky, že není možné použít žádný jiný prostředek k dosažení sledovaného cíle. Pravidla, která stanovují použití tohoto institutu, zabraňují, aby byl tento institut zneužit nebo došlo k jeho nadužívání.

¹⁰¹ NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. *Trestněprávní revue*. 2010, 2010(6), 178.

¹⁰² JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 39, ISBN: 978-80-7502-278-3

Nejvíce zasahuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu do práva na soukromí, které je garantováno v člancích ústavního pořádku, jedná se o čl. 7 odst. 1, který říká: „Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.“ čl. 10 odst. 3, který říká: „Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“ a čl. 13 Listiny základních práv a svobod, který říká: „Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.“¹⁰³ Další závažné porušení se týká čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který říká: „Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.“¹⁰⁴ čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod proklamuje legální omezení těchto práv, když říká: „Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“¹⁰⁵ Výčet těchto článků je pouze demonstrativní, odposlech a záznam telekomunikačního provozu je institut, který zasahuje do mnoha norem a ustanovení, není možné je zde všechny vypsát, protože se jedná o širokou škálu právních předpisů. Vybrala jsem jen ty nejzásadnější články.

Poslední věcí, na kterou bych ráda poukázala v souvislosti se zásahem do soukromí při použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je fakt, že použitím tohoto institutu dochází k zásahu do práv třetích osob. Tato osoba nemusí mít s protiprávním jednáním nic společného i přes to je zasaženo do jejího práva na soukromí. K tomuto zásahu dochází, aniž by bylo předem jasné, že tento zásah přinese informace k objasnění protiprávní činnosti. Může se stát, že

¹⁰³ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

¹⁰⁴ Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

¹⁰⁵ Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

k porušení práva na soukromí třetí osoby dojde zcela zbytečně, protože se prokáže, že komunikace mezi podezřelým a třetí osobou je zcela irelevantní.¹⁰⁶

3. 2. 2. Použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v kauze MUDr. Davida Ratha

V této diplomové práci bych se ráda zabývala mediálně známou kauzou MUDr. Davida Ratha, jedná se o korupční kauzu, k jejímu odhalení výrazně přispěl odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 23. 7. 2015 č.j. 4 T 5/2015–31598 byl Rath společně s dalšími obžalovanými, uznáni vinnými. Jednalo se o ovlivňování veřejných zakázek ve Středočeském kraji. Zakázky měl vyhrát dopředu vybraný obchodní subjekt. Některé ze zakázek měly být dotovány z financí Evropské unie. Této trestné činnosti se dopouštěli v rámci organizované skupiny. Jejich podíl na trestné činnosti se odvíjel od jejich pracovních pozic, které jim umožňovaly zásah do průběhu zadávacího řízení. Rozsudkem Krajského soudu v Praze byl shledán vinným za pokračující zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 al. 1, odst. 4 písm. b) trestního zákona. Byl mu uložen trest odnětí svobody na 8 let a 6 měsíců, s místem výkonu trestu ve věznici s dozorem. Dále mu byl uložen trest propadnutí majetku a trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.¹⁰⁷

Proti rozsudku Krajského soudu v Praze podali obžalovaní a státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze odvolání.

Rath vznesl námitku věcné a místní příslušnosti soudu a státního zastupitelství, dále namítal nedostatečné odůvodnění příkazu. Dále namítal, že byl odňat svému zákonnému soudu a soudci, tudíž že jsou veškeré procesní úkony neplatné. Dále namítal, že odposlech a záznam telekomunikačního provozu, který byl použit v této kauze, neměl být za těchto podmínek použit, protože jsou nezákonné. Jako další důvod uvedl, že příkaz k použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebyl dostatečně odůvodněn, protože nebyly řádně

¹⁰⁶ ŠEVČÍK, V. Některé ústavní aspekty odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, *Bulletinadvokacie* 1996, (8)1996, s. 43

¹⁰⁷ Rozsudky Krajského soudu v Praze ze dne 23. 7. 2015 č.j. 4 T 5/2015 – 31598

odůvodněny sledované účely, ani to proč by bylo jinak jejich dosažení ztíženo, nebyla uvedena doba trvání příkazu. Dále se vyslovil ke špatné kvalitě odposlechů, které byly přehrávány v hlavním líčení. Upozorňoval na to, že přehrávaným rozhovorům nebylo dobře rozumět. V neposlední řadě uváděl, že přepisy záznamů neodpovídají nahrávkám.

Vrchní soud v Praze (dále jen Vrchní soud) rozhodl usnesením ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015 shledal, že „*u řízení, jež předcházelo vyhlášení napadených rozsudků, zásadní procesní vadu, kterou je nezákonnost odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu podle §88 trestního řádu a sledování osob a věcí podle §158d trestního řádu, a to s ohledem na nedostatečné odůvodnění příkazů podle §88 odst. 2 a písemných žádostí podle §158d odst. 4 trestního řádu.*“¹⁰⁸

Vrchní soud argumentoval zásadou přiměřenosti a zdrženlivosti vymezenou v § 2 odst. 4 trestního řádu. Aby mohl být nařízen příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu musí být souběžně naplněno více zákonných podmínek, zejména pokud lze předpokládat, že jím budou získány důležité skutečnosti pro trestní řízení, jinak by jejich získání bylo značně ztíženo.¹⁰⁹

Vrchní soud ve své argumentaci použil rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 4 Pzo 10/2015 ve kterém konstatoval, že příkaz musí obsahovat, mimo obecných náležitostí, uložení provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, musí být uvedena uživatelská adresa či zařízení včetně telefonního čísla, dále osoba uživatele, pokud je její totožnost známa. Příkaz musí uvádět trestný čin, pro nějž se vede trestní řízení, doba, po kterou bude odposlech prováděn, která nesmí přesáhnout delší dobu, než jsou čtyři měsíce. V odůvodnění pak musí být uvedeny konkrétní skutkové okolnosti, které vydání tohoto příkazu odůvodňují. Odůvodnění musí zahrnovat dobu jeho trvání, dále zde musí být uveden účel odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

¹⁰⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze bod 86 ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015

¹⁰⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze bod 90 ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015

a také vysvětleny důvody, proč nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo proč by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztížené.¹¹⁰

Vrchní soud také konstatoval, že Okresní soud v Ústí nad Labem (dále jen okresní soud) nepostupoval důsledně při vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Příkaz neobsahoval konkrétní skutkové okolnosti, které by odůvodňovaly vydání příkazu. Příkaz neobsahoval kromě odůvodnění ani nařízení maximální doby. Vrchní soud uvedl, že je nepřijatelné, že okresní soud pouze konstatoval, že doba odposlechu byla stanovena v souladu s návrhem státního zástupce (který však stejně jako policejní orgán konkrétní důvody navrhané doby neuvedl). Také zde chybí uvedení skutečností, které vedly k rozhodnutí soudce o nezbytnosti zásahu do soukromí osob, které je garantováno čl. 13 Listiny základních práv a svobod, že sledovaného účelu nebylo možné dosáhnout jinak.¹¹¹

Dále Vrchní soud konstatoval, že u všech posuzovaných případů pro něž vydával okresní soud příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu došlo k tomu, že okresní soud fakticky rezignoval na svou rozhodovací činnost, posouzení materiálních podmínek pro nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, což musí být patrné v odůvodnění příkazu, aby byl zcela zřejmý ústavně souladný postup soudu.¹¹²

Vrchní soud ve svém usnesení ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015 rozhodl tak, že zrušil napadený rozsudek, protože trpí vadami. Vrchní soud neshledal podmínky, aby ve věci sám rozhodl. Věc vrátil soudu prvního stupně, aby ve věci učinil nové rozhodnutí.

Po vynesení usnesení Vrchního soudu následovaly negativní reakce ze strany Vrchního státního zastupitelství v Praze reprezentovaného JUDr. Lenkou Bradáčovou, PhD., a tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Robert Pelikán. JUDr. Pelikán podal stížnost pro porušení zákona k Nejvyššímu soudu v neprospěch obviněných.

¹¹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze bod 91 ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015

¹¹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze bod 92 ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015

¹¹² Usnesení Vrchního soudu v Praze bod 94 ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015

K usnesení Vrchního soudu se též vyjádřila Unie obhájců ČR, která schvaluje toto rozhodnutí, ne proto, že by obsahovalo nečekané a nové právní závěry týkající se podmínek nařizování odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, ale proto, že se Vrchní soud nespokojil s dosavadní praxí mnoha soudů, které bezmyšlenkovitě přejímají návrhy státních zástupců na povolení odposlechů a kopírují tvrzení státních zástupců do odůvodnění rozhodnutí soudu. Naopak Vrchní soud okresnímu soudu vytkl, že rezignoval na svou rozhodovací činnost, posouzení materiálních podmínek pro nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.¹¹³

Ministr spravedlnosti České republiky Robert Pelikán podal mimořádný opravný prostředek proti usnesení Vrchního soudu v Praze, ve kterém namítal, že odposlechy se nejčastěji provádí v počáteční fázi trestního řízení, tudíž není nezbytné, aby se návrh státního zástupce a příkaz soudce při popisu skutkových okolností opíral o formálně bezvadné a bezezbytku přesvědčivé důkazy, jež v této fázi ještě nemohou být k dispozici. Dále namítal, že požadavek Vrchního soudu, aby soud rozhodující v přípravném řízení zahrnul do odůvodnění přesnou argumentaci nařízení, jednotlivé doby provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu označil za absurdní formalismus, své tvrzení podpořil tím, že takový požadavek neklade na soudce trestní řád ani soudní praxe. Dobu trvání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu odůvodňují skutkové okolnosti, resp. jejich typová závažnost. Ministr se ve své stížnosti vyjádřil k příkazům k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a uvedl, že příkazy tvrzenými vadami netrpí.¹¹⁴

O stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněných podané ministrem spravedlnosti České republiky Robertem Pelikánem rozhodl Nejvyšší soud dne 7. 6. 2017 pod spis. zn. 6 Tz 3/2017. Nejvyšší soud shledal, že v pravomocném usnesení Vrchního soudu v Praze došlo k porušení zákona v

¹¹³ Stanovisko Unie obhájců ČR č. 5/2016 k rozhodnutí Vrchního soudu v Praze v kauze Rath a spol. Dostupné také na: < <http://www.uocr.cz/stanovisko-unie-obhajcu-cr-c-52016-k-rozhodnuti-vrchniho-soudu-v-prazev-kauze-rath-a-spol> >

¹¹⁴ Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017 pod spis. zn. 6 Tz 3/2017 bod 7 - 9

ustanoveních § 258 odst. 1 písm. a), b), c) trestního řádu a § 259 odst. 1 trestního řádu, a to ve prospěch obviněných.¹¹⁵

Argumentace Nejvyššího soudu na problematiku týkající se náležitosti odůvodnění příkazu řešila judikatura Nejvyššího soudu. Argumentoval usnesením velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, spis. zn. 15 Tdo 510/2013, daná věc se zabývala náležitostmi odůvodnění příkazu k domovní prohlídce, ale Nejvyšší soud dovodil, že závěry citovaného rozhodnutí se dají vztáhnout i na příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Poukázal přímo na podobnost mezi odůvodněními těchto typů rozhodnutí, jakožto rozhodnutí sui generis, které rozhodují o legitimitaci zásahu do základních práv a svobod v trestním řízení, které je možné vztáhnout i na odůvodnění žádostí nebo návrhů na jejich vydání.¹¹⁶

Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, spis. zn. 15 Tdo 510/2013 dále obsahuje konstatování že, obecný soud musí v odůvodněném příkazu dostatečně vyložit své rozhodovací důvody. Nestačí, aby obecný soud uvedl pouze odkaz na zákonná ustanovení nebo jejich citace. Musí být zřejmé, z jakých skutkových okolností příkaz vychází. Pokud dojde k absenci těchto skutečností, jednalo by se o porušení základních lidských práv. „*Uvedené aspekty proto vyžadují, aby rozhodující soud před vydáním příslušného příkazu (čl. 12 LPS) nejen bedlivě zkoumal, zda v té které věci jsou pro nařízení domovní prohlídky splněny všechny zákonné podmínky, ale aby také příkazu, jímž domovní prohlídku nařizuje, věnoval náležitou pozornost a aby své rozhodovací důvody v jeho odůvodnění dostatečně a zřetelně vyložil.*“¹¹⁷ Jak je již uvedeno výše tento závěr o příkazu k domovní prohlídce se obdobně vztahuje k příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

Dále v tomto usnesení Nejvyšší soud uvádí, že pokud v příkazu k domovní prohlídce nebylo řádné zdůvodnění tvrzení o neodkladnosti nebo neopakovatelnosti tohoto úkonu, lze to považovat za procesní vadu. Jedná se o důležité pochybení, jestliže došlo k absenci odůvodnění neodkladnosti nebo

¹¹⁵ Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017 pod spis. zn. 6 Tz 3/2017 bod 133

¹¹⁶ Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017 pod spis. zn. 6 Tz 3/2017 bod 61

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, spis. zn. 15 Tdo 510/2013

neopakovatelnosti úkonů, které nelze bagatelizovat. V dalším odstavci předmětného usnesení Nejvyšší soud uvádí, „že jestliže při následné kontrole a po zvážení všech souvislostí lze konstatovat, že věcné důvody pro neodkladnost či neopakovanost úkonu byly splněny, pak neexistence zdůvodnění sama o sobě byt' je vadou řízení nedosahuje takové roviny, aby byla sama o sobě důvodem pro rušení příslušných meritorních rozhodnutí. Jde pak totiž ve své podstatě o vadu toliko formální, bez vlivu na věcnou správnost provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu.“¹¹⁸

K Ústavnímu soudu byla podána ústavní stížnost, která měla přezkoumat výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu v nálezu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13, zda jde o pochybení, které dosahuje ústavněprávní intenzity, pokud příkaz k domovní prohlídce neobsahoval informaci, že se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon. Ústavní soud v napadeném rozhodnutí neshledal porušení ústavně zaručených práv stěžovatele.¹¹⁹

Argumentace Ústavního soudu uvedl, že při použití testu trojí kontroly (pol. orgán – státní zástupce-soud) dospěl k závěru, že „v posuzovaném případě policejní orgán podal řádně věcně i formálně odůvodněný návrh státnímu zástupci a ten pak soudci. Všichni posuzovali příkaz jako neopakovatelný úkon, sice formálně neobsahuje pasáž, která by se výslovně věnovala neodkladnosti či neopakovatelnosti dané domovní prohlídky, ale tato neopakovatelnost či neodkladnost je zachycena ve spisovém materiálu. Neodkladnost či neopakovatelnost je zřejmá z okolností případu a z procesní charakteristiky této fáze řízení.“¹²⁰

Nejvyšší soud dále ve svém rozsudku uváděl, že všechny příkazy, jež byly soudem druhého stupně označeny za nezákonné z důvodu jejich nedostatečného odůvodnění, byly vydány v souladu se zákonem. Postupně rozvedl jednotlivé náležitosti, které příkazy obsahují, důkladně zkoumal i příslušné návrhy, které předcházely samotnému vydání příkazu, jakož i dalšímu spisovému materiálu. Došel k závěru, že příkazy obsahovaly veškeré stanovené náležitosti s výjimkou

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, spis. zn. 15 Tdo 510/2013

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, spis. zn. Pl. ÚS 47/13 bod 68

¹²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, spis. zn. Pl. ÚS 47/13 bod 64

explicitního odůvodnění doby trvání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Jedná se o formální nedostatek, který ale ve světle formálně-materiálního posouzení nezaložil jejich nezákonnost. Protože skutečnosti pro nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního zařízení byly rozvedeny v odůvodněném příkazu.¹²¹

Nejvyšší soud se musel při svém rozhodování omezit pouze na akademický výrok, který se sice nedotýká právní moci rozhodnutí Vrchního soudu a nemůže vyvolat žádné právní následky z hlediska subjektivních práv konkrétní osoby, protože v řízení o porušení zákona lze zrušit jen ta nezákonná rozhodnutí, kterými byl porušen zákon v neprospěch obviněného. Neexistuje žádné zákonné ustanovení, které by Nejvyššímu soudu umožnilo stejně postupovat při zjištění porušení zákona ve prospěch obviněných.¹²²

Nejvyšší soud podotýká, že i když může vydat pouze akademický výrok, ve kterém vyjádří svůj názor na výklad objektivního práva pro futuro. Působí do budoucna a má přispět ke sjednocení judikatury. Výrok má představovat vodítko pro výklad práva obecnými soudy. Akademický výrok tedy nemá žádný vliv na daný případ, ale má autoritativní sílu, se kterou budou obecné soudy pracovat.¹²³

Jakmile Nejvyšší soud vynesl rozsudek, došlo k diskuzím, ve kterých byl vyjádřen názor, že se nejvyšší soud odchýlil od své rozhodovací praxe. Nejvyššímu soudu bylo vytýkáno, že snížil nároky, které jsou kladeny na soudce při vydávání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního zařízení nebo k domovní prohlídce, které mohou mít za následek nadužívání těchto institutů a častější zásah do základních práv.

Dle mého názoru se Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí neodchýlil od dosavadní rozhodovací praxe, protože judikatura v tomto ohledu nebyla jednotná. Přestože jeho akademický výrok nemůže zasáhnout do této kauzy, domnívám se, že do budoucna se stane důležitým vodítkem při rozhodování podobných případů, čímž jistě přispěl k budoucímu sjednocení judikatury. Nedomnívám se, že by tento akademický výrok, měl zásadní význam v praxi při ukládání příkazu, aby

¹²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, spis. zn. Pl. ÚS 47/13 bod 129

¹²² Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, spis. zn. Pl. ÚS 47/13 bod 134

¹²³ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, spis. zn. Pl. ÚS 47/13 bod 137

bylo možné vydat příkaz, musí splňovat dané náležitosti a musí být řádně odůvodněn. Pakliže není příkaz řádně odůvodněn, je to stále posuzované jako procesní vada, kterou není možné bagatelizovat. Je však nutné posoudit závažnost pochybení při vydávání příkazu. Je nutné ke každému hodnocení přistupovat individuálně a sledovat zda pochybení dosáhlo ústavněprávní intenzity. Avšak na příkaz trpící vadami se nebude automaticky nahlížet jako na nezákonný, bude se bazírovat na okolnostech uvedených v návrhu na vydání příkazu nebo obsažené ve spisovém materiálu.

Krajský soud v Praze rozhodoval dne 27. 6. 2018 a potvrdil svůj předešlý verdikt. Rathovi byl vyměřen trest odnětí svobody v délce trvání 8,5 let. Nyní tato korupční kauza míří k Vrchnímu soudu, který ještě nenařídil jednání v této věci, protože zatím studuje obsáhlý spis. Tato kauza byla zahájena v roce 2013 u Krajského soudu v Praze, není jasné, kdy bude pravomocně ukončena. Sám David Rath prohlásil, že je ochoten celou kauzu dovést až před Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Přestože je tato korupční kauza mediálně sledována s ohledem na délku procesu, zájem společnosti na potrestání pachatelů klesá.

4. Komparace s polským právním řádem

Na rozdíl od českého platného práva, polské právo nemá upravené odposlechy ani agenta (policista) v trestním zákoníku (Kodeks karny) ani v trestním řádu (Kodeks postępowania karnego).

Další rozdíl, který spatřuji mezi jednotlivými právními úpravami je ryze formální, jde o členění jednotlivých zákonů, zatím co v českých zákonech jsou jednotlivá ustanovení členěná do paragrafů, v polské právní úpravě je členění jednotlivých ustanovení do článků.

Oba tyto instituty v polské právní úpravě nalezneme v zákoně o Policii (Ustawa o Policji). Konkrétně se nacházejí v kapitole třetí, která se nazývá působnost policie.

V Polsku je zvláštní policejní vyšetřovací úřad, který je složkou policejní vyšetřovací služby, která se přímo zaměřuje na prevenci a boj proti organizovanému zločinu na území republiky.¹²⁴ Tento policejní orgán je podřízen Vrchnímu veliteli policie.¹²⁵

4. 2. Zákona ze dne 6. dubna 1990 o Policii (Sbírka zákonů č. 30, bod 179)

Odposlechy (provozní řízení) se využívají při provádění operačních a průzkumných činností prováděných policií. Jsou prováděny za účelem prevence, odhalování, zřizování pachatelů, jakož i získávání a konsolidace důkazů stíhaných z trestního stíhání, úmyslných trestných činů, které jsou taxativně vymezeny v prvním odstavci.¹²⁶ Dále mohou být použity na trestné činy vymezené v odstavcích 2. - 9.

Pakliže jsou všechny dostupné opatření neúčinné, je možnost nasazení provozního řízení. Provozní řízení může nařídít okresní soud na základě písemné žádosti policejního prezidenta, velitele vyšetřovacího úřadu musí s tím souhlasit

¹²⁴ Art. 5a akapit 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹²⁵ Art. 5a akapit 2 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹²⁶ Art. 19 akapit 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

generální prokurátor nebo na základě žádosti velitele provinční policie, po obdržení písemného souhlasu návladního.¹²⁷

Žádost o provozní kontrolu musí obsahovat materiály, které odůvodňují její potřebu provedení.

V naléhavých případech, pokud by hrozila ztráta informací nebo zničení důkazu trestného činu, může provozní řízení nařídít hlavní velitel policie, náčelník Ústředního vyšetřovacího úřadu nebo velitel provinční policie. Provozní řízení mohou nařídít za předpokladu, že obdrží písemný souhlas příslušného státního zástupce. Dále mohou požádat příslušný krajský soud o žádost o vydání rozhodnutí v tomto případě. Pakliže soud neudělí souhlas do 5 dnů ode dne nařízení provozní kontroly, řídicí orgán zastaví provozní kontrolu a provede protokol, pověří zničení materiálů shromážděných při jeho aplikaci.¹²⁸

Dalším nástrojem je operativní kontrola, dochází k ní na žádost policejního orgánu a slouží ke zjištění informací o probíhajícím řízení o podezřelé nebo obviněné osoby.

Operativní kontrola se skládá ze získávání a zaznamenávání: obsahu konverzací prováděných pomocí technických prostředků, včetně prostřednictvím telekomunikačních sítí, obrazu nebo zvuku lidí z místností, dopravních prostředků nebo míst mimo veřejná místa, obsahu korespondence, včetně korespondence prováděné prostřednictvím elektronické komunikace, dat obsažených v nosičích IT dat, telekomunikačních koncových zařízeních, IT a ICT systémech přístup a kontrolu obsahu zásilek.¹²⁹

Žádost o provozní kontrolu podanou policejním orgánem, která je určena okresnímu soudu, aby nařídil provozní kontrolu, musí obsahovat: číslo případu a jeho kódové označení, pokud mu bylo dáno, popis trestného činu, pokud je to možné, právní kvalifikace, okolnosti odůvodňující potřebu provozní kontroly, včetně neúčinnosti nebo nedodržení jiných prostředků, údaje o osobě nebo jiné údaje umožňující jednoznačné určení předmětu nebo předmětu, na který

¹²⁷ Art. 19 akapit 9 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹²⁸ Art. 19 akapit 3 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹²⁹ Art. 19 akapit 6 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

se bude operační kontrola uplatňovat, s uvedením místa nebo způsobu jeho použití, účel, čas a druh provozní kontroly.¹³⁰

Provozní kontrola není nařízena na období delší, než jsou tři měsíce, může být jednorázově prodloužena, za předpokladu, že trvají podmínky pro, než byla kontrola nařízena.¹³¹

Okresní soud na základě písemné žádosti vrchního velitele policie po obdržení písemného souhlasu generálního prokurátora může vydat usnesení o prodloužení provozní kontroly, za předpokladu, že dosavadní kontrola přinesla nové skutečnosti. Avšak celková délka provozní kontroly nesmí překročit délku trvání 12 měsíců.¹³²

Provozní kontrola je ukončena bezprostředně poté co důvody jejího příkazu pominuly, nejpozději však po uplynutí doby na kterou byl příkaz vydán.

Policejní orgán informuje po skončení provozní kontroly o jejím výsledku příslušného státního zástupce. Na žádost státního zástupce má policejní orgán povinnost informovat jej o průběhu provozní kontroly.¹³³

Pokud dojde k zajištění důkazů během operačního řízení, umožňujících zahájit trestní řízení nebo v souvislosti s probíhajícím trestním řízením, policie předá tyto materiály shromážděné během operačního řízení státnímu zástupci.¹³⁴

Telekomunikační podnikatel je povinen poskytnout součinnost, tak též provozovatel poštovních služeb a poskytovatel služeb poskytující elektronické služby jsou povinni poskytovat na vlastní náklady technické a organizační podmínky, aby umožnili policii provozní kontrolu.¹³⁵

Agent jako takový není vymezen v zákoně, ale policista je upraven hned v několika člancích v zákoně o policii, záleží na náplni jeho činnosti. Formy policisty upravené v zákoně o Policii jsou policista vnitřní bezpečnosti

¹³⁰ Art. 19 akapit 7 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹³¹ Art. 19 akapit 8 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹³² Art. 19 akapit 9 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹³³ Art. 19 akapit 14 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹³⁴ Art. 19 akapit 15 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

¹³⁵ Art. 19 akapit 12 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

(Bezpieczeństwa Wewnętrznego), policista (Policja), pohraniční stráž (Straż Graniczna), vojenská kontrarozvědka (Służba Kontrwywiadu Wojskowego), ústřední protikorupční úřad (Centralne Biuro Antykorupcyjne), vojenská policie (Żandarmeria Wojskowa).

Závěr:

V této diplomové práci jsem se zabývala instituty agenta, odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v rámci boje s organizovanou kriminalitou.

Institut agenta spadá do operativně pátracích prostředků, které jsou využívány v boji proti organizované kriminalitě. Tento operativně pátrací institut vnímám jako velmi důležitý v boji proti organizované kriminalitě, která ohrožuje demokratickou společnost. Jedná se o institut, který napomáhá v aktivním boji s touto kriminalitou. Avšak je nutné uvést, že použitím tohoto institutu dochází k zásahu do ústavně zaručených práv. Proto je na místě, aby bylo možné použít tento institut je nutné předchozí povolení. Použitím tohoto institutu dochází ke značnému zásahu do soukromého života jak podezřelého tak nasazeného agenta. Je třeba mít na mysli osobní práva, která jsou ústavně chráněná, a proto je nutné použití tohoto institutu zvážit u každého jednotlivého případu zvlášť, aby nedocházelo ke zbytečnému zásahu do ústavně zaručených práv a nadužívání tohoto institutu.

Institut odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je institutem trestního práva používaným orgány činnými v trestním řízení. Jedná se o relativně dostupný institut sloužící k získávání informací při odhalování, objasňování a dokazování trestné činnosti. V průběhu let se z tohoto institutu stal klíčový nástroj pro odhalování organizované kriminality, je to dáno především progresivním rozvojem technologií na poli elektronické komunikace. Stejně jako u institutu agenta i u odposlechu dochází k zásahu do ústavně zaručených práv a taktéž nasazení tohoto institutu vyžaduje předchozí povolení.

V druhé kapitole jsem se věnovala vysvětlování pojmů, o kterých se domnívám, že jsou podstatnými pro správné pochopení diplomové práce. Stručně jsem vysvětlila pojmy organizovaná kriminalita jak v historickém kontextu, tak v současnosti, dále jsem se zabývala pojmy organizovaná skupina, která není definována v platné právní úpravě, a proto jsem k její definici použila judikaturu. U organizované zločinecké skupiny jsem se zaměřila především na vymezení znaků, které definují organizovanou zločineckou skupinu.

Následoval institut agenta, kde jsem nastínila historický vývoj legislativy a pokračovala jeho platnou právní úpravou, do této podkapitoly jsme též zařadila

pojem beztrestnost agenta, protože se domnívám, že se jedná o podstatnou právní úpravu spojenou s tímto institutem.

V otázce beztrestnosti agenta však spatřuji jisté nedostatky, které se týkají především pozitivního vymezení této problematiky. Domnívám se, že agent, který je nasazený na plnění tajného úkolu a ocitá se v nebezpečném prostředí organizované kriminality, mnohdy nemá čas, aby se do důsledků zamýšlel nad svým jednáním. Agent, který se mnohdy dostává do nebezpečných situací a při rozhodování jak bude dále pokračovat ve svém jednání, je vystaven obrovské psychické zátěži, protože je ohrožena jeho osobní bezpečnost, nebo existuje možnost prozrazení jeho identity a s tím spojené vyzrazení tajného úkolu, který agent plní v prostředí organizovaného zločinu, a proto si myslím, že by tato problematika měla být v zákonné úpravě vymezena negativně, aby agent měl jasné mantinely, za které při své utajené činnosti nesmí zajít, jinak by se jeho jednání stálo trestným.

Posledním institutem, který jsem v této kapitole vysvětlila, byl institut odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Nezabývala jsem se obdobím před rokem 1989, protože tehdy neplnily odposlechy stejnou funkci, jakou plní dnes, proto jsem se zabývala právní úpravou po roce 1989.

Domnívám se, že legislativní vývoj tohoto institutu postupně zpříšňoval podmínky pro nařízení odposlechu. Každá následující novelizace zpříšňovala podmínky pro nařízení odposlechu a věnovala větší důraz při ochraně základních práv. Ochrana podléhá především konverzace mezi obhájcem a obviněným, ta se v průběhu novelizací příliš neměnila, ačkoliv drobné změny v tomto ustanovení obsahovala každá provedená novela, toto ustanovení bylo však zakotveno v ustanoveních týkajících se odposlechu od samotného počátku. Novelty se dále zaměřovaly na postup při vydávání příkazu k odposlechu, které se neustále zpříšňovaly s ohledem na ochranu osobních práv, do kterých tento institut zasahuje. Novelizace přinesla také institut zjišťování údajů v uskutečněném telekomunikačním provozu. Díky novelizacím se tento institut vyvinul až do současné podoby, který v sobě odráží jak technický vývoj komunikačních zařízení, tak potřebu společnosti na dopadení a potrestání účastníků páchajících trestnou činností.

Následně jsem popsala aktuální právní úpravu § 88 trestního řádu a § 88a trestního řádu. § 88 trestního řádu upravuje podmínky pro odposlech v aktuálním čase, zatímco § 88a trestního řádu upravuje podmínky pro zjišťování údajů v již uskutečněném telekomunikačním provozu.

Třetí kapitola je orientována na praktickou část této diplomové práce, zabývám se v ní prameny právní úpravy a judikaturou vztahující se k institutům agenta, odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Podkapitola použití agenta v praxi je zaměřena na policejní provokaci. Otázku policejní provokace nenajdeme v platné právní úpravě České republiky nýbrž v judikatuře české ale i Evropského soudu pro lidská práva. Touto problematikou se zabývá celá řada judikátů, ty nejzásadnější jsem uvedla v této diplomové práci. Je s podivem, že na rozdíl od mnoha jiných řešených problémů v judikatuře, jsou tyto stanoviska soudu konstantní a neměnná. Čas od času se objevují názory na zavedení institutu agenta provokatéra do platné právní úpravy, jsem však toho názoru, že není možné v demokratické právní společnosti vyvolávat úmyslné protiprávní jednání, které je iniciováno orgánem demokratického státu.

V této praktické části jsem se též zabývala institutem odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Zaměřila jsem se především na jednu mediálně známou kauzu, ve které odposlechy sehrály důležitou roli, je jí korupční kauza týkající se MUDr. Davida Ratha. Jedná se o velice rozsáhlou kauzu, která stále není u konce, proto nabízí širokou škálu rozhodnutí jednotlivých soudů, kteří argumentují použitím odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, kterého bylo použito v této korupční kauze. Tento případ slouží jako názorná ukázka toho že rozhodovací praxe soudců není jednotná. Svůj názor na tuto kauzu též vyjádřila Unie obhájců, která souhlasila a přímo vítala rozhodnutí Vrchního soudu. Dalším zajímavým názorem byl akademický výrok Nejvyššího soudu, který zcela jistě do budoucnosti bude sloužit jako vodítko v rozhodovací praxi soudů při hodnocení příkazu, to zda obsahuje potřebné náležitosti, které vedou k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

Netroufnu si odhadnout, jak tato korupční kauza skončí, ale domnívám se, že záměrem MUDr. Ratha je dostat se až k Evropskému soudu pro lidská práva,

jak sám zmínil ve svém vyjádření. Podle mého názoru však diskutované odposlechy v této kauze byly použity legálně, a proto mohou být použity jako usvědčující důkaz.

V poslední kapitole se věnuji právní úpravě těchto institutů v polské právní úpravě.

Závěrem bych ráda dodala, že díky této diplomové práci jsem prostudovala širokou škálu odborné literatury, článků a judikátu, díky nim jsem se dozvěděla mnoho o těchto institutech. Přestože oba tyto instituty, které jsem zmínila v této diplomové práci mají jisté nedostatky v právní úpravě, musím podotknout, že přestože je právní úprava zabývající se těmito instituty dosti rozsáhlá a komplikovaná hodnotím ji jako zdařilou. Avšak s ohledem na technický, technologický vývoj a potřeby společnosti se domnívám, že se brzkým novelizacím těchto institutů nevyhneme.

Resumé:

In this diploma thesis I deal with the institution of agent, wiretapping and recording of telecommunication traffic in the fight against organized crime.

The institution of agent belongs to the operational investigative that are used in the fight against organized crime. I see this operational investigative as very important medium in the fight against organized crime that threatens a democratic society. That institut helps with the active fight with this criminality. However it should be mentioned that using this instutut causes an interference to constitutionally guaranteed rights. It is therefore appropriate that prior authorization is required to use this institute. By using this institute, the private life of both the suspect and the deployed agent is severely affected. It should be noted that the use of this institute involves significant interference with personal rights that are constitutionally protected and therefore the use of this institute must be considered on a case-by-case basis to avoid unnecessary interference with the constitutionally guaranteed rights and overuse of the institute.

The institute of wiretapping and recording of telecommunication traffic is an institute of criminal law used by law enforcement authorities. It is a relatively accessible institute for gathering information in detecting, clarifying and proving crime. Over the years, this institute has become a key tool for detecting organized crime, mainly due to the progressive development of technology in the field of electronic communications. As with the institute of the agent, the violation of constitutional rights is also involved in the interception of the institute, and the deployment of this institute requires prior authorization.

In the second chapter I dealt with explaining the concepts that I believe are essential for a proper understanding of the thesis. I briefly explained the concepts of organized crime both in the historical context and nowadays. I dealt with the concepts of organized group, which is not defined in the applicable legislation and therefore we have used its definition of case law. In the theme organized crime group there I focused on defining the features that define an organized criminal group.

Regarding the institution of agent there I outlined the historical development of legislation and I continued with its current legislation. In this sub-

chapter there I also included the notion of impunity of an agent because I believe that this is a substantial piece of legislation associated with this institute.

The last institute I explained in this chapter was the wiretapping and recording of telecommunication traffic. I did not deal with the period before 1989, because at that time the wiretapping did not fulfill the same function as it does today, so I dealt with legislation after 1989.

Then I described the current legal regulation of § 88 of the Criminal Procedure and § 88a of the Criminal Procedure . § 88 of the Criminal Procedure regulates the conditions for interception at the current time, while Section 88a of the Criminal Procedure regulates the conditions for detecting data in telecommunication traffic already implemented.

The third chapter is focused on the practical part of this thesis, I deal with the sources of legal regulation and case law relating to the institute of agent, interception and recording of telecommunication traffic.

In the final chapter I deal with the legal regulation of these institutes in the Polish legislation.

Seznam použité literatury:

A. Prameny

- Zákon č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, ve znění zákona č. 152/1995
- Zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 60/2001
- Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky
- Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník
- Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 152/1995 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 177/2008 Sb.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
- Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179)

B. Literatura

- NĚMEC, Miroslav. Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní. Praha: Naše vojsko, 1995, s. 149. ISBN 80-206-0472-3.
- VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 561. ISBN 978-80-7400-429-2.
- CEJP, Martin, Šárka BLATNÍKOVÁ, Lucie HÁKOVÁ, Jakub HOLAS, Ivana TRÁVNÍČKOVÁ a Jiří VLACH. Společenské zdroje vývoje

organizovaného zločinu. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-155-4.

- HRABÁLEK, Martin, Josef SMOLÍK, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAŘURA. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4438-8.
- GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ a kol. Kriminologie. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.
- CHMELÍK, Jan a kol. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-434-X
- NOŽINA, Miroslav a Jiří SMRŽ. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-35-1.
- KRABEC, Zdeněk. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 78-80-7338-099-1
- ŠÁMAL, MUSIL a KUČHTA. Trestní právo procesní. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.
- ŠÁMAL a kol. Trestní řád II: Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.
- DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. Trestní řád: Komentář I. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.
- ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA a kol. Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.
- FRYŠTÁK, Marek. Dokazování v přípravném řízení. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita Spisy Právnické fakulty MU, 2015. ISBN 978-80-210-7687-7.

- ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád I: Komentář. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.
- JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-230-1.
- POLÍŠENSKÁ, Petra. Trestní právo procesní: Výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestní právu za období leden 2014 až květen 2015. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-053-1.
- JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.

2. Časopisecká

- HERCZEG, Jiří. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. Bulletin advokacie. 2011, 2011(4), 25.
- Chmelík, J.: Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi. Kriminalistika 2005, č. 1, s. 69
- Kratochvíl, V.: Policejní provokace „trestného činu“ z pohledu právního a ústavněprávního. Trestní právo 2001, č. 10, s.3
- NEJEDLÝ, Josef. Proč je třeba odmítnout zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu. Trestněprávní revue. 2010 (6), 178.
- ŠEVČÍK, V. Některé ústavní aspekty odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, Bulletinadvokacie 1996, (8)1996, s. 43

C. Judikatura

- Nález Nejvyššího soudu České socialistické republiky sp. zn. 11 To 51/85, [R 45/1986 tr.]
- Nález Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 113/2008, [NS 5389/2008]
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. července 1985 sp. zn. 11 To 51/85, [R 45/1986 tr.]
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2008 11 sp. zn. Tdo 113/2008, [NS 5389/2008]

- Nález Ústavního soudu ze dne 22. ledna 2001, spis. zn. II. ÚS 502/2000 a Nález Ústavního soudu ze dne 13. února 2001, spis. zn. IV. ÚS 536/2000
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2014, sp. zn. 6 Tdo 1018/2014
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000 sp. zn. III. ÚS 597/99, [97/2000 USn.]
- Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, stížnost č. 25829/94.
- Rozsudky Krajského soudu v Praze ze dne 23. 7. 2015 č.j. 4 T 5/2015 – 31598
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 10. 2016, spis. zn. 6 To 106/2015
- Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017 pod spis. zn. 6 Tz 3/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, spis. zn. 15 Tdo 510/2013
- Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, spis. zn. Pl. ÚS 47/13

D. Ostatní

- Sbírky pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce, sp. zn. 1 SL 909/2009
- Ministerstvo vnitra, Útvary policie ČR, Celostátní útvary, Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování PČR. [online]. [cit. 3. 9. 2018]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-zvlastnich-cinnosti-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani716842.aspx>
- Stanovisko Unie obhájců ČR č. 5/2016 k rozhodnutí Vrchního soudu v Praze v kauze Rath a spol. Dostupné také na: < <http://www.uocr.cz/stanovisko-unie-obhajcu-cr-c-52016-k-rozhodnuti-vrchniho-soudu-v-prazev-kauze-rath-a-spol> >